برگهای فارسی

برای کلاس نهم

برگہای فارسی

برای کلاسِ نہم

BURGHA-E-FARSI

Std. IX

مہاراشٹر اسٹیٹ بورڈ آف سیکنڈری اینڈ ہائر سیکنڈری ایجوکیشن

پونہ - 411 004

First Edition : 2012
Reprint : 2019

The Board of Studies :

Mrs. Peerzade Shahnaz Mohd. Sahab (Convener)

Mrs. Raziya Begum Ghulam Husain Patel (Member)

Mr. Shaikh Sagheer Shaikh Ghani (Member)

Mr. Waheed Imam Ansari (Member)

Dr. Shujaat Ali Sayyed (Member)

Dr. Mazhar Alam Siddiqui (Member)

Mr. Mohd. Aleem Nakhtare (Invitee)

Editorial Board :

Mr. Abdul Basit Abdul Bari Khaleequi

Mr. Ansari Ahmed Husain

Mr. Akhter Jahan Mohd. Siddique

Co-ordinator :

Dr. Mazhar Alam Siddiqui
Dr. Haroon Faraz

© **Maharashtra State Bord of Secondary and Higher Secondary Education Pune 411004.**
OR
© **Publisher**
All rights reserved

No parts of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, C.D. ROM/ Audio Video, Cassettes or electronic, mechanical including photocopying, recording or by any information storage and retrievel system, without permission in writing from the Secretary Education, Pune - 411 004.

As laid down by the Board of Secondary Education the Committee of Writers prepared this book under the guidance of the Board of Studies.

Publisher :
Shri S.H. Dhakne
Secretary, Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education, Pune - 411 004.

Board Evalution Officer : Govardhan Sonawne

Production and Distribution :
Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum, Pune - 411 004.

Cover Design :
Shri Chandrashehhar Begampure

Production :
Shri. Vivek Gosavi (Controller)
Shri. Sacchitanand Aphle (Chief Prod. Officer)
Shri. Rajendra Chinderkar (Production Officer)
Shri. Rajendra Pandloskar (Prod. Assistant)

Paper :
70GSM, Creamwove

Typesetting :
ALTAF AMEEN (Sadan Graphics), Malegaon - 423203

Print Order :

Printer :

دستورِ هند

سرآغاز

ما مردمانِ هند بامتانت و سنجیدگی تصمیم می گیریم که هند را یك جمهوریهٔ مستقل و اجتماعی و غیر مذهبی بسا زیم و برای شهر یانش حاصل کنیم .....

انصاف : اجتماعی و اقتصادی و سیاسی

آزادی : آزادیِ فکر و اظهار و عقیده و ایمان و عبادت

مساوات : به اعتبار حیثیت و موقع؛ نیز بینِ همه مردمان

اُخوت را برای عظمتِ فردوتیقّنِ اتّحادِ سالمیّتِ ملّت ترقی بدهیم۔

درمجلسِ دستور ساز ما امروز بتاریخ بیست و شش ماه نومبر ۱۹۴۹ میلادی بذریعهٔ هٰذا این دستور را وضع می کنیم ۔

و اختیار می نمائیم و برخودمان نافذ می کنیم.

بھارتیہ راشٹر گیت

(مکمّل)

جَن گَن مَن ادھِینا یک جئے ھے
بھارت بھاگیہ وِدھاتا!

پنجاب، سندھ، گجرات، مراٹھا،
دراوِڑ، اُتکل، بنگَ،

وندھیہ، ہماچل، یمونا، گنگا،
اُچّھل، جل دِھی، ترنگا،

تَو شُبھ نامے جاگے، تَو شُبھ آشیس ماگے
گاھے تَو جئے گاتھا

جَن گَن مَنگل دایک جئے ھے
بھارت بھاگیہ وِدھاتا!

جئے ھے، جئے ھے، جئے ھے،
جئے، جئے، جئے، جئے ھے

اختصار

جَن گَن مَن ادھِینا یک جئے ھے
بھارت بھاگیہ وِدھاتا!

جئے ھے، جئے ھے، جئے ھے،
جئے، جئے، جئے، جئے ھے

عهد

بهارت میهنِ من است. همه بهارتیان برادران و خواهرانِ من اند. من میهنِ خویش را دوست می دارم و به اِرثِ عظیم و گوناگون آن فخر می کنم.

من دائم سعی خواهم کرد که در خورِ اِرثِ آن بشَوَم. من پدر و مادر، آموز گاران و بزرگانِ خویش را احترام خواهم کرد و با هر یك سلوكِ خوش خلقی خواهم کرد.

من عهد می کنم که خود را برای میهنِ خویش و مردمانِ میهنِ خویش وقف می کنم. در بهداشتِ آنها مَسرّتِ من است.

PREFACE

The Maharashtra State Board of Secondary & Higher Secondary Education, has in the light of the National Syllabus 2000, revised the State Syllabus from Std. IX to Std. X. The Board has prepared the draft of the syllabi of all the subjects and languages for Std. IX and Std. X and for Std. XI and Std. XII. While preparing the syllabus, the syllabi of other States were duly considered. The draft syllabi of different subjects and languages were seen by the experts and the necessary changes were incorporated while they were finalised, to enable the students to meet the challenges of the 21st century.

The Board has made provisions for learning different languages both at the secondary stage and at the higher secondry stage. At the higher secondary stage alongwith modern Indian languages or mother tongue. Provision of studying classical languages is also made, as an option, thus making it possible for student to learn Persian for those desiring to learn the language.

The Board of Studies in Urdu, Persian, Arabic and Avesta Pahlavi has prepared the draft of the syllabus of Persian and with the assistance of the editorial board of Persian has prepared the textbook for std IX in the light of the approved syllabus. The board of studies has taken care to see that the sallybus and the textbook based on it has an Indian reference. This is because persian language has about eight centuries long association with India, has made great impact on Indian culture and contributed to the rich cultural heritage of our country. Study of Persian at this level would enable the student to become aware of the links among the Indian languages.

The State Board is thankful to the Convener, the members of the Board of Studies in Urdu, Persian and Avasta Pahlavi, the members of the editorial board and the co-ordinator for having taken pains to prepare the textbook. The board is also thankful to the wrirters, poets and institutions from where the material has been obtained.

The Director of the Bureau of Text Book and Curriculum Research has to be specially thanked for timely printing and distributing this book.

Pune - 411 004

Date : 30/04/2012

(Shri Sarjerao Jadhav)

Chairman

Maharashtra State Board of Secondary &

Higher Secondary Education, Pune.

فهرست

بخشِ نثر [Prose Section]

(۱) حروفِ تهجّی ... 01
(۲) پروردگارِ ما ... 03
(۳) اعداد ... 05
(۴) ساعت ... 09
(۵) اسمِ های هفته، ماه های سال و فصل های سال ... 11
(۶) ضرب الامثال ... 13
(۷) مشَورَت باهم ... 15
(۸) مریض و پزِشك ... 17
(۹) چراغ سبز ... 18
(۱۰) قرآن مجید ... 20
(۱۱) جشنِ نُور ... 22
(۱۲) گل های خندان ... 23
(۱۳) باغِ احترام ... 25
(۱۴) تورا سِپاس ... 26
(۱۵) نامه به پدر ... 28
(۱۶) جابِر بِن حیّان : بنیانگذارِ عِلم شیمی ... 29
(۱۷) گرگ و گاو ... 31
(۱۸) آلودگیِ هوا ... 33

بخشِ نظم [Poetry Section]

(۱) حمد ... 36
(۲) درفضیلتِ علم ... 37
(۳) روباه و زاغ — حبیب یغمائی ... 38
(۴) انار — مصطفیٰ رحمان دوست ... 39

(۵) درختکاری — عبّاس یمینی شریف ... 40
(۶) مادرِ هند — میرشمس الدّین فقیر ... 41
(۷) وقتی بنفشه زیباست — نرگس منصوری ... 42
(۸) گل لبخند — افسانه شعبان نژاد ... 44
(۹) غزل — حافظ شیرازی ... 46
(۱۰) رباعیات — خیّام - فرّخی ... 47
(۱۱) قطعات — مرزا بیدلؔ - ابنِ یمین ... 48

بخشِ نحو [Grammar Section]

(در اردو) ... 49 - 73

(۱) مفرد و جمع
(۲) مرکب توصیفی
(۳) مرکب اضافی
(۴) اشاره و مشارٌالیه
(۵) افعال معیّن
(۶) مصادر
(۷) فعل
(۸) ماضی مطلق
(۹) ضمائر فاعلی
(۱۰) ضمائر مفعولی
(۱۱) ضمائر اضافی
(۱۲) ماضی قریب
(۱۳) حرف های جارّہ (حرفِ اضافہ)
(۱۴) حرف های استفہام
(۱۵) ماضی بعید
(۱۶) مُضارع
(۱۷) زمانِ حال
(۱۸) زمان مستقبل
(۱۹) امر و نہی
(۲۰) حرف ربط
(۲۱) جنس

(در انگلیسی) ... 74 - 95

(1) Singular & Plural
(2) Adjectival Construction
(3) Possessive Construction
(4) Demonstractive Pronouns
(5) Auxilary Verbs
(6) Infinitives
(7) Verb
(8) Pas Indefinite Tense
(9) Subjective Pronouns
(10) Objective Pronouns
(11) Possessive Pronouns
(12) Past imperfect Tense
(13) Prepositions
(14) Interragotive particles
(15) Past Perfect Tense
(16) Aorist
(17) Present Tense
(18) Future Tense
(19) Imperative & Negative Imperative
(20) Conjunction
(21) Gender

برگهای فارسی [BARG-HA-E-FARSI]

[For Std. IX] (برای کلاس نهم)

The following PROSE and POETRY lessons are prescribed for 'Composite-Course' to be tought during the first and second terms.

(A) Prose : 01, 02, 03, 04, 05, 06, 08, 10, 11, 12, 13, 15.

(B) Poetry : 01, 02, 04, 06, 07, 09, 10, 11.

(C) Grammar :

(i) Revision of Grammar of Std. VIII
(ii) Parts of Speech
(iii) Kinds of Noun
(iv) Adjectives
(v) Pronouns
(vi) Verbs
(vii) Conjunctions
(viii) Tenses

Composite Course (Marks : 50)

First Term (میقاتِ اوّل)

بخشِ نثر [Prose Section]

(۱) حروفِ تہجی
(۲) پروردگارِ ما
(۳) اعداد
(۴) ساعت
(۵) اسم های ہفتہ، ماہ های سال و فصل های سال
(۶) ضرب الامثال

بخشِ نظم [Poetry Section]

(۱) حمد
(۲) در فضیلتِ علم
(۴) انار — مصطفیٰ رحمان دوست
(۶) مادرِ ہند — میر شمس الدین فقیر

بخشِ نحو [Grammar Section]

(i) Revision of Grammar done in Std. VIII :
(ii) Parts of Speech : اقسامِ کلمات
(iii) Kinds of Noun : اقسامِ اِسم
(iv) Adjectives : صفات

Composite Course (Marks : 50)

Second Term (میقاتِ دوّم)

بخشِ نثر [Prose Section]

(۷) مریض و پزشک

(۱۰) قرآن مجید

(۱۱) جشن نور

(۱۲) گل‌های خندان

(۱۳) باغِ احترام

(۱۵) نامه به پدر

بخشِ نظم [Poetry Section]

(۱) وقتی بنفشه زیباست — نرگس منصوری

(۲) غزل — حافظ شیرازی

(۴) رباعیات — خیّام-فرّخی

(۶) قطعات — مرزا بیدل- ابن یمین

بخشِ نحو [Grammar Section]

(i) Pronouns : ضمائر

(ii) Verb : فعل

(iii) Conjunctions : حُروفِ ربط

(iv) Tenses : زمان‌ها

(a) Past Tense : زمانۂ ماضی

(b) Present Tense : زمانۂ حال

(c) Future Tense : زمانۂ مستقبل

Second Language (Marks : 100)

میقاتِ اوّل (First Term)

بخشِ نثر [Prose Section]

(۱) حروفِ تہجّی

(۲) پروردگارِ ما

(۳) اعداد

(۴) ساعت

(۵) اسم‌های هفته، ماه‌های سال و فصل‌های سال

(۶) ضرب‌الامثال

(۷) مشورَت باهم

(۸) مریض و پزشک

(۹) چراغ سبز

بخشِ نظم [Poetry Section]

(۱) حمد

(۲) درفضیلتِ علم

(۳) روباه‌وزاغ

(۴) انار

(۵) درختکاری

میقاتِ دوّم (Second Term)

بخشِ نثر [Prose Section]

(۱۰) قرآن مجید

(۱۱) جشنِ نُور

(۱۲) گل‌های خندان

(۱۳) باغِ احترام

(۱۴) توراسپاس

(۱۵) نامه به پدر

(۱۶) جابربن حیّان: بنیانگذارِ علم شیمی

(۱۷) گرگ‌وگاو

(۱۸) آلودگیِ هوا

بخشِ نظم [Poetry Section]

(۶) مادرِ هند

(۷) وقتی بنفشه زیباست

(۸) گُل لبخند

(۹) غزل

(۱۰) رباعیات

(۱۱) قطعات

(بنام خداوند بخشندۀ مهربان و بخشایشگر)

بخشِ نثر

PROSE SECTION

۱ حروفِ تہجّی

آ ا

ب پ ت ٹ

ج چ ح خ

د ذ

ر ز ژ

س ش

ص ض

ط ظ

ع غ

ف ق

ک گ

ل م ن

و ہ

ء ی

آ : ˆa	ح : h	ش : sh	ك : k
ا : a	خ : kh	ص : s	گ : g
ب : b	د : d	ض : z	ل : *l*
پ : p	ذ : z	ط : t	م : m
ت : t	ر : r	ظ : z	ن : n
ث : s	ز : z	غ : gh	و : w, v
ج : j	ژ : ẑ	ف : f	ه : h
چ : ch	س : s	ق : q	ی : y

۲ پروردگارِ ما

خدا زمین و آسمان را آفرید۔

خدا ماه و خورشید و ستارگان را آفرید۔

خدا مارا آفرید۔

خدا بما چشم و گوش و زبان و هوش داد۔

چشم برای دیدن

گوش برای شنیدن

زبان برای گفتن

هوش برای یاد گرفتن

ای خدای مهربان که مارا این نعمت ها دادی

ما از تو دعا کنیم که ما ترا پیوسته پرستیم و

نکو کار باشیم ۔

فرهنگ (Glossary) :

پروردگارِما	ہمارا رب	Our God
آفریدن	پیدا کرنا	to create
خورشید	سورج	the sun
ستارگان	ستارے	stars
هوش	عقل	wisdom
دادن	دینا	to give
دیدن	دیکھنا	to look
شنیدن	سُننا	to hear
گفتن	کہنا، بولنا	to tell, to speak
یاد گرفتن	یاد رکھنا	to remember
نعمت ها	نعمتیں	wealth

پیوسته	ھمیشہ	always
پرستیدن	عبادت کرنا	to worship
نِکو کار باشیدن	نیک بننا	to be good

پُرسش / Exercise

(۱) خدا چه چیز ها را آفرید؟

(۲) ماه و خورشید و ستارگان را که آفرید؟

(۳) خدا برای دیدن چه داد؟

(٤) گوش برای چه کار آمده است؟

(٥) خدا برای گفتن چه داد؟

(٦) هوش برای چه کار آمده است؟

(۷) خدا ما را نعمت های بسیار داده است؟ وضاحت بکیند؟

(۸) ما از خدا چه دُعا کنیم ؟

۳ اعداد

اعداد	فارسی	اُردو	انگریزی
۱	یك	ایک	1
۲	دُو	دو	2
۳	سِه	تین	3
٤	چهار	چار	4
۵	پنج	پانچ	5
٦	شش	چھ	6
۷	هفت	سات	7
۸	هشت	آٹھ	8
۹	نُه	نَو	9
۱۰	دِه	دَس	10

اعداد	فارسی	اُردو	انگریزی
۱۱	یازده	گیارہ	11
۱۲	دوازده	بارہ	12
۱۳	سیزده	تیرہ	13
۱٤	چهارده	چودہ	14
۱۵	پانزده	پندرہ	15
۱٦	شانزده	سولہ	16
۱۷	هِفده	سترہ	17
۱۸	هِجده	اٹھارہ	18
۱۹	نوزده	انیس	19
۲۰	بیست	بیس	20

اعداد	فارسی	اُردو	انگریزی
۳۰	سِی	تیس	30
٤۰	چهل	چالیس	40
۵۰	پنجاه	پچاس	50
٦۰	شصت	ساٹھ	60
۷۰	هفتاد	ستّر	70
۸۰	هشتاد	اسّی	80
۹۰	نود	نوے	90
۱۰۰	صَد	سو	100

اعداد	فارسی	اُردو	انگریزی
۱۰۰	یکصد	ایک سَو	100
۲۰۰	دویست	دَوسَو	200
۳۰۰	سیصد	تین سَو	300
٤۰۰	چهارصد	چار سَو	400
۵۰۰	پانصد	پانچ سَو	500
٦۰۰	ششصد	چھ سَو	600
۷۰۰	هفتصد	سات سَو	700
۸۰۰	هشتصد	آٹھ سَو	800
۹۰۰	نهصد	نو سَو	900
۱۰۰۰	هِزار	ہزار	1000

۱۱	یازده	گیارہ	11
۲۲	بیست و دُو	بائیس	22
۳۳	سِی و سِه	تینتیس	33
٤٤	چهل و چهار	چوالیس	44
۵۵	پنجاه و پنج	پچپن	55
٦٦	شصت و شش	چھیاسٹھ	66
۷۷	هفتاد و هفت	ستہتّر	77
۸۸	هشتا دو هشت	اٹھاسی	88
۹۹	نود و نهُ	ننانوے	99
۱۱۱	یکصد و یازده	ایک سو گیارہ	111
۲٤۲	دویست و چهل ودو	دوسو بیالیس	242
۳۷۳	سیصد و هفتادوسِه	تین سوتہتّر	373

٤٢٠	چهار صدو بیست	چارسوبیس	420
٥٩٤	پانصدو نود و چهار	پانچ سو چورانوے	594
٦٣٦	ششصدوسی و شش	چھ سوچھتیس	636
٧٨٦	هفتصد وهفتادو شش	سات سو چھیاسی	786
٨٩٠	هشتصد و نود	آٹھ سونوے	890
٩٩٩	نهصد ونود و نُه	نوسوننانوے	999
٢٠١١	دو هزار و یازده	دو ہزار گیارہ	2011

پُرسش / Exercise

(١) ازیك تابیست بشمار۔

(٢) از چهل ویك تا پنجاه بشمار۔

(٣) ازده تا صد بشمار۔

(٤) از صد تا هزار بشمار۔

(٥) اعداد زیر را بزبانِ فارسی بنویسید۔

(٣٧٥، ٧٨٦، ٥٥٤، ٢٧٨، ٦٧٦)

(الف)

پانچ (five)　　سولہ (sixteen)

انتالیس (thirty nine)　　سَتّر (seventy)

نوسوسات (Nine hundred and seven)

چھ سوننانوے (Six hundred and Ninety nine)

(ب)

٤ (4)　　١٣ (13)　　٣٤ (34)

٨٧ (87)　　٧٠٠ (700)　　٢٢٩ (229)

اعدادِ ترکیبی (Ordinals)

اُردو	فارسی	انگریزی
پہلا، پہلی، پہلے	اوّل	first
دوسرا، دوسری، دوسرے	دوّم	second
تیسرا، تیسری، تیسرے	سوم	third
چوتھا، چوتھی، چوتھے	چھارم	fourth
پانچواں، پانچویں، پانچوے	پنچم	fifth
چھٹا، چھٹی، چھٹے	شِشم	sixth
ساتواں، ساتویں، ساتوے	ھفتم	seventh
آٹھواں، آٹھویں، آٹھوے	ھشتم	eighth
نواں، نویں، نوے	نھم	ninth
دسواں، دسویں، دسویں	دَھم	tenth

☆ ☆ ☆

۴ ساعت

آموزگار : بهزاد! يك ساعت چند دقيقه دارد ؟

بهزاد : يك ساعت شصت دقيقه دارد۔

آموزگار : نرگس! يك دقيقه چند ثانيه دارد ؟

نرگس : يك دقيقه شصت ثانيه دارد۔

آموزگار : فيروز! پانزده دقيقه را چه می گويند ؟

فيروز : پانزده دقيقه را ربع ساعت می گويند۔

آموزگار : شيرين! سِی دقيقه را چه می گويند ؟

شيرين : سِی دقيقه را نيم ساعت می گويند۔

آموزگار : بازغه! چهل و پنج دقيقه را چه می گويند؟

بازغه : چهل و پنج دقيقه راسه ربع ساعت می گويند۔

فرهنگ (Glossary) :

ساعت	گھنٹہ۔ وقت	hour, clock, time
چند	کتنا، کتنی، کتنے	how many
دقيقه	منٹ	minute
داشتن	رکھنا	to have
شصت	ساٹھ	sixty
ثانيه	سیکنڈ	second
چه می گويند	کیا کہتے ہیں؟	what do they say / what is called
يك ربع ساعت	پاؤ گھنٹہ	a quarter of an hour / fifteen minutes
نيم ربع ساعت	آدھا گھنٹہ	half an hour / thirty minutes
سِه ربع ساعت	پونا/پون گھنٹہ	a quarter to one / forty five minutes

اعداد کسری

فارسی	اردو	انگلیسی
ربع $\frac{۱}{٤}$	پاؤ - چوتھائی	One forth
سه ربع $\frac{۳}{٤}$	پونا - تہائی	Three forth
نیم $\frac{۱}{۲}$	آدھا	Half
یك و ربع $۱\frac{۱}{٤}$	سوا ایک	One quarter
یك و نیم $۱\frac{۱}{۲}$	ڈیڑھ	One and half
چهار و نیم $٤\frac{۱}{۲}$	ساڑھے چار	Four and half
یك ربع به چهار $۳\frac{۳}{٤}$	پونے چار	Quarter to four
چهار و ربع $٤\frac{۱}{٤}$	سوا چار	Four and quarter
یك ربع به پنج $٤\frac{۳}{٤}$	پونے پانچ	Quarter to five
یك هشتم $\frac{۱}{۸}$	آٹھواں (حصّہ)	One eight
یك دهم $\frac{۱}{۱۰}$	دسواں (حصّہ)	One tenth

۵ اسم های هفته، ماه های سال و فصل های سال

(A) اسم ماه های سال (Persian Solar Calendar)

اسمهای ماه	(Days) یوم	(Duration) دورانیہ
(۱) فروردین	31	21 Mar to 20 Apr.
(۲) اُردی بهشت	31	21 Apr. to 21 May
(۳) خُرداد	31	22 May to 21 June
(٤) تیر	31	22 June to 22 July
(٥) مُرداد	31	23 July to 22 Aug.
(٦) شهر یور	31	23 Aug. to 22 Sept.
(۷) مِهر	30	23 Sept. to 22 Oct.
(۸) آبان	30	23 Oct. to 21 Nov.
(۹) آذر	30	22 Nov. to 21 Dec.
(۱۰) دِی	30	22 Dec. to 20 Jan.
(۱۱) بهمن	30	21 Jan to 19 Feb.
(۱۲) اَسفند	30	20 Feb. to 20 Mar.

(B) اسمهای هفته (Days of the Week)

فارسی	اردو	انگلیسی
(۱) شنبه	سنیچر	Saturday
(۲) یك شنبه	اتوار	Sunday
(۳) دو شنبه	پیر	Monday
(٤) سه شنبه	منگل	Tuesday
(٥) چهار شنبه	بدھ	Wednesday
(٦) پنج شنبه	جمعرات	Thursday
(۷) جمعه (آدینه)	جمعہ	Friday

(C) فصل های سال (Seasons of the Year)

(۱) بهار Spring

(۲) پائیز Autumn

(۳) تابستان Summer

(٤) زمستان Winter

(٥) برشگال Rainy season

(D)

(۱) بهار فروردین، اُردی بهشت، خُرداد

(۲) پائیز مهر، آبان ، آذر

(۳) تابستان تیر، مُرداد، شهریور

(٤) زمستان دِی، بهمن، اَسفند

پُرسش / Exercise

(۱) یك هفته چند روز دارد؟

(۲) اسم روز های هفته را بیان کُنید.

(۳) روزِ اوّلِ هفته را چه می نامند؟

(٤) روزِ آخرِ هفته را چه می نامند؟

(٥) یك سال چند ماه دارد؟

(٦) اسم ماه های سال را بیان کنید.

(۷) اسم های چهار فصل را بیان کنید.

(۸) ماه های فصل زمستان چه هستند؟

☆ ☆ ☆

٦ ضرب الامثال

(١) آفتاب آمد دلیل آفتاب	ظاہر بات کے ثبوت کی ضرورت نہیں۔	Sun has no proof for itself.
(٢) آمدم بر سرِ مطلب	اب میں اصل بات کی طرف آتا ہوں۔	Now I Come to the point.
(٣) طمع را سه حرف است و هر یك نقطه تهی	طمع کے تین حرف ہیں اور تینوں نقطوں سے خالی ہیں۔/ لالچ کا گھر خالی۔	Greediness is the worst habit.
(٤) شاگرد رفته رفته استاد می رسد	شاگرد آہستہ آہستہ (ترقی کرتے ہوئے) استاد بن جاتا ہے۔	Practice makes a man perfect.
(٥) قدرِ مردُم بعد مُردن	آدمی کی قدر اس کے مر جانے کے بعد معلوم ہوتی ہے۔	Value (of goodness) shows after wards.
(٦) قناعت تونگر کُند مرد را	قناعت انسان کو بے نیاز کردیتی ہے۔	Contentment makes a man strong.
(٧) کارِ امروز بفردا مگذار	آج کا کام کل پر مت چھوڑ	Don't leave today's work on tomorrow.
(٨) خدا پنج انگشت را یکسان نکرد۔	پانچوں انگلیاں برابر نہیں ہوتیں۔	Everyone is not equal
(٩) کم خرچ بالا نشین	قیمت میں کم پائیداری میں زیادہ۔	Luxury at cheaper way.
(١٠) این خانه همه آفتاب است	یہ گھر کا گھر لائق ہے/ یہ سارا گھر ہی روشن ہے۔	This house is well known.
(١١) بامسلمان اللّٰه اللّٰه با برهمن رام رام	ہر ایک سے دوستی کسی سے دشمنی نہیں	Friendship for all.
(١٢) پدرم سلطان بُود۔	اس موقع پر بولتے ہیں جب کوئی اپنے باپ دادا کے متعلق شیخی بگھارے۔	My father was king.

(۱۳) تاتو بمن می رسی من بخُدا می رسم	جب تک تو میرے پاس پہنچے میں خدا کے پاس پہنچ جاؤں گا / شدّتِ انتظار کا اظہار	Till you reach, I'll die.
(۱٤) تونگری بدل است نه بمال	امیری دل سے ہوتی ہے مال سے نہیں۔	Richness is by heart not by wealth
(۱٥) دیوار گوش دارد	دیوار کے بھی کان ہوتے ہیں۔	Somebody listening your words
(۱٦) بزرگی به عقل است نه به سال	بڑائی عقل سے ہے مال سے نہیں	Greatness is by intellect not by wealth.
(۱۷) هر که آمد عمارتی نو ساخت	جو آتا ہے نئی عمارت بناتا ہے/ اپنی ڈفلی اپنا راگ	Everyone has his own rules
(۱۸) دروغ بر گردنِ راوی	صحیح یا غلط کا ذمہ دار کہنے والا ہے	I accept no responsibility for the report.
(۱۹) خود کرده را علاجی نیست۔	اپنی قبر آپ کھودنا	You have dug your own grave
(۲۰) قطره قطره دریا می شود	تھوڑا تھوڑا بہت ہوجاتا ہے	Many a little makes a mickle.

۷ مشَورَت باهم

سارا : دارا هفتهٔ دیگر، روزِ ما دراست ـ تو برای مامان چه می خواهی بگیری؟

دارا : هنوز فکر نکرده ام ـ تو می خواهی چکا رکنی؟

سارا : من تصمیم دارم یك شیشهٔ عَطر بخَرم؛ عطری که بویش بی نظیر است ـ

دارا : بارك اللّٰه ، خوب پیشنهاد می‌کنی، من چه چیزی بگیرم؟

سارا : خیلی چیز ها می توانی بگیری ـ

دارا : مثلاً ؟

سارا : مثلاً ..... پیراهن، ساعت، گوشواره، اَلَنگو، گردن بند، دست بند ـ

دارا : صبر کن، صبر کن، پول اینها خیلی زیاد است ـ هدیه ای که قیمتش زیاد است فایده ای‌ندارد ـ

سارا : چرا؟ اتفاقاً خیلی بهتر است ـ پولش را از بابا بگیر ـ

دارا : نه، من یك هدیه ارزان ترمی خرم ـ امّا پولش را خودم می دَهَم ـ

فرهنگ (Glossary) :

مشَورَت باهم	آپسی مشورہ	consultation
پیشنهاد	تجویز، مشورہ	Suggestion
هفتهٔ دیگر	اگلے ہفتہ	next week
روزِ مادر	یومِ مادر	Mother's Day
فکر کردن	سوچنا	to think
تصمیم داشتن	ارادہ کرنا	to decide
بارك اللّٰه	اللہ برکت دے	God bless you
پیراهن	لباس، شرٹ	dress, shirt
ساعت	ہاتھ گھڑی	wrist watch
گوشواره	کان کا آویزہ	earring
اَلَنگو	چوڑیاں	bangles

گردن بند	گلوبند	necklace
دست بند	کلائی کا زیور	bracelet
پول	پیسہ، روپیہ	money
هدیه	تحفہ	gift, present
ارزان تر	زیادہ سستا	cheaper

پُرسش / Exercise

(۱) سارا چه تصمیم گرفت؟

(۲) دارا، سارا را چه مشوره داد؟

(۳) چرا سارا گفت که پول از بابا بگیر؟

۸ مریض و پزِشک

یك روز مُلّا مـریـض شُده بود۔ زَنش رفت و پِزِشکی را که تازه از فِرنگ آمده بود و اصلاً زبان ما را نَمی دانِست ، بالین وَی آورَد۔ پِزِشك فقط دو کلمه ماشاء الله و اِنشاءالله را یاد گِرفته بُود۔

مُلّا از او پُرسید : "دکتُر آیا مرضِ من سخت است۔"

پِزشك گفت : "ماشاء اللّٰه .... ماشاء اللّٰه۔"

مُلّا دوباره سوال کرد :

"دکتُر جان ..... آیا این مرض مرا خواهد کُشت؟"

دَکتُر جواب داد : "انشاء اللّٰه ..... انشاء اللّٰه ۔"

فرهنگ (Glossary) :

مریض	بیمار	Patient
زَنش	اُس کی بیوی	his wife
پِزِشك	ڈاکٹر - معالج	doctor
دانستن	جاننا	to know
اصلاً	بنیادی طور پر	basically
کشتن	مارڈالنا	to kill

پُرسش / Exercise

(۱) یك روز که مریض شده بُود؟

(۲) زنِ مُلّا پِزِشك را چرا آورَد؟

(۳) پِزِشك کُدام کلمه ها را یاد گرفته بوُد؟

(٤) مُلّا از پِزِشك چه پُرسید؟

(٥) پِزِشك مُلّا را چه جواب داد؟

(٦) مُلّا از پِزِشك دوباره چه سوال کرد؟

(۷) دَکتُر مُلّا را چه جواب داد؟

☆ ☆ ☆

۹ چراغ سبز

مرتضیٰ و حسن در پیاده رو خیابان را می رفتند۔ حسن گفت : بیا به آن طرف خیابان برویم۔ من می خواهم از مغازۀ رو به رو دفتری بخرم۔

مرتضیٰ گفت : "صبر کُن، از این قِسمت خیابان نمی توانیم رو شویم۔" حَسن پُرسید : "چرا؟"

مرتضٰی گفت : "در خیابان رفت و آمد اتو مبیل زیاد است۔ برای رفتن از یك طرف خیابان به طرف دیگر، فقط می شود از جاهای معیّنی عُبور کرد۔ معمولاً این جا ها را خط کشی کرده اند۔ سر چهار راه هم می شود از خیابان گذشت۔ البتّه به شرطی که چراغ راهنمای برای عبور پیاده ها سبز باشد۔

حسن گفت : به این حرفها گوش نده۔ چرا بیخود راهِمان را دور کنیم۔

مرتضٰی جواب داد : این کارِ پیروی از مُقرّراتِ راهنمایی و احترام به حق دیگران است۔ ممکن است راه دور شود و بیشتر وقت بگیرد، در عوض انسان سالم و باخیال راحت به مقصد می رسد۔ چون رانندگان اتومبیل ها به این خط کشی ها که می رسند، آهسته تر می رانند و مواظب عبور پیاده ها هستند۔

حسن حرف های مُرتضٰی را قبول کرد۔ آنها رفتند تا به محل خط کشی رسیدند، اوّل به سمت چپ نگاه کردند۔ وقتی که یقین کردند۔ اتو مبیل نمی آید، تاوسط خیابان پیش رفتند۔ بعد به سمت راست نگاه کردند و به طرف پیاده رو رفتند۔

فرهنگ (Glossary) :

مغازه	دُوکان	Shop
اتو مبیل	موٹر کار	automobile, motor car
عبور	گذر	passing, crossing
عبور کرد	گذرا	passed
پیروی	اِطاعت	follow
مقرّرات را هنمایی	راستہ چلنے کے اصول	Pedistarian, guide
مقصد	منزلِ مقصود	destination
یقین کردند	ان لوگوں نے یقین کیا	they believed

پُرسش / Exercise

(۱) پیاده ها باید در کدام قسمت خیابان راه بروند؟

(۲) چرا باید برای گذشتن از خیابان، از جاهای خط کشی شده عبور کنیم؟

(۳) چراغ سبز در سر چهار راه ها علامت چیست؟

(٤) پیروی از مقرّرات راهنمای چه فایده ای دارد؟

(٥) در موقع گذشتن از خیابان دو طرفه چرا باید اوّل به طرف چپ نگاه کنیم؟

۱۰ قرآن مجید

قرآن مجید کتاب آسمانی مسلمانان است۔ این کتاب مقدّس از جانب خداوند کریم به توسّط حضرت محمد بن عبدالله ﷺ برای رهنمایی مردم فرستاده شده است۔ قرآن مشتمل بَر دستور های کامِل برای رُستگاری و پیشرفت بشر است۔

خداوند مهربان در این کتاب مقدس، انسان را به عدالت، تقویٰ، بذل جان و مال در راهِ خدا، خوش خوئی، آموختن علم و هُنر و سایر کار های نیك هدایت کرده، و از جهل و نادانی، ستمکاری ، دُزدی، دروغ، شرا بخوری، قمار، غیبت کردن و صفات زشت دیگر باز داشته است۔ ما باید که به قرآن احترام بسیار بگذاریم ۔ و همیشه بر طبق اُصول نشان داده شده در آن عمل کنیم، تا بتوانیم در این دُنیا به خوش بختی و در آخرت به رستگاری برسیم۔

فرهنگ (Glossary) :

فرستاده شده است	بھیجی گئی ہے	has been sent
دستور های کامِل	مکمل قوانین	complete guide line
رُستگاری	نجات	salvation
پیشرفت	ترقی	progress, development
عدالت	انصاف ، برابری، عدل	justice, equality
تقویٰ	پرہیزگاری، پارسائی	virtue, piety
خوشخوئی	خوش خلقی، اچھی عادتیں	good nature
علم و هُنر	علم و ہنر	art
سایر	تمام	all
هدایت کرده	ہدایت فرمائی	guided
جَهل	جہالت، بےعلمی، بے وقوفی، نادانی	ignorance, unawareness
ستمکاری	ظلم و زیادتی	injustice
دزدی	چوری	theft, stealing

قمار	جُوا	gambling, game of chance
ازصفات زشت دیگر	دوسرے بُرے کاموں سے	from other evil deeds
باز داشته است	روکا ہے	has prevented
ماباید که	ہمیں چاہیے کہ	we should
دروغ	جھوٹ	lie, falsehood
احترام بسیار بگذاریم	بہت احترام کریں	we should respect most
بَرطبق اُصول	بتائے ہوئے اصولوں کے مطابق	according to guidlines
نشان دادن	بتلانا	to point, to explain
تا	تاکہ	so that
بتوانیم برسیم	حاصل کرسکیں	we should reach
خوشبختی	خوش بختی، خوش نصیبی	well- being, welfare
	خوش حالی	prosperity, happiness, good luck

پُرسش / Exercise

(۱) کتابِ آسمانی مسلمانان چه است؟

(۲) از خداوند کریم قرآن مجید برای چه فرستاده شده است؟

(۳) در قرآن کریم خداوند تعالیٰ انسان را چه فرمان داده است؟

(٤) خداوند تعالیٰ در قرآن کریم از چه صفات و عادات باز داشته است؟

(٥) مارا چه باید کرد و چرا ؟

۱۱ جشنِ نُور

در اواخرِ ماهِ اشوین هندی، همه جاهای در دِه ها و شهر ها مردم خود را برای دیوالی یا جشنِ نور آماده می کنند۔

در دهِ ها مردمان حیواناتِ خود را می شویند۔ و آن را می آرایند تا زیبا بشوند۔ زنانِ خانه غذای مخصوص می پزند۔ و لباس های نو می دوزند۔ خانه های شان را پاك می کنند۔ چراغ های گِلی را آماده کنندو آنها را در طاقها و کنارِ پنجره ها، در خانه ها و بر روی بام می چینند۔ پس از غروبِ خورشید همه آنها را روشن می کنند۔ هِندوان عقیده دارند که فرشتهٔ ثروت و زیبای (لکشمی) به خانه ای خواهد رفت که روشن و نورانی باشد۔ بچّه ها این جشن را بسیار دوست دارند۔ لباس های نو می پوشند۔ اسباب های بازی های تازه بدست می آورند و شیرینی های خانگی می خورند۔

فرهنگ (Glossary) :

اشوین ماه	ہندی کیلنڈر کا ایک مہینہ	a month of Indian calendar
آماده کردن	تیار کرنا	to prepare
شویند	دھوتے ہیں	They washed
فرشتهٔ ثروت	دولت کا فرشتہ	Angle of wealth &
	(مراد لکشمی دیوی)	Prosperity (Godess Laxmi)

پُرسش / Exercise

(۱) جشنِ دیوالی در چه ماه واقع می شود است ؟

(۲) مردمان چرا حیوانات را می شویند و خانه ها را پاك می کنند؟

(۳) زنانِ خانه چه چیز ها را آماده می کنند؟

(٤) بچّه ها این جشن را چرا دوست دارند؟

۱۲ گل های خندان

حکایت (۱)

امیر تیمور لنگ چون به هندوستان رسید، مطربان را طلبید و گفت : از بزرگان شنیده ام که در این شهرمطربان کامل اند. مطربی نابینا پیشِ پادشاه رفت و سرود آغاز کرد. پادشاه بسیار خوش گردید و نامِ او پُرسید. گفت : نامِ من دولت است. پادشاه گفت : دولت هم کور می شود. جواب داد : اگر دولت کور نبودی بخانهٔ لنگ نیامدی . پادشاه این جواب را پسندید و انعام بسیار داد.

حکایت (۲)

شخصی نزدِ طبیبی رفت و گفت : شکمِ من درد می کُند ، دوا کُن . طبیب گفت : امروز چه خورده. گفت : نانِ سوخته. طبیب دوای چشمِ او کردن خواست. آن شخص گفت : ای طبیب! دردِ شکم را بچشم چه نسبت؟ طبیب گفت : اوّل ترا دوای چشم می باید کرد، زیرا که اگر چشمت بینا بُودی، نانِ سوخته نمی خوردی.

حکایت (۳)

پادشاهی در خواب دید که تمام دندانهای او افتادند. از منجّمی تعبیر آن پرسید. منجّم گفت : که اولاد و اقارب بادشاه همه رُو بَروی پادشاه خواهند مُرد. پادشاه درخشم شُد و منّجم را قید کرد. منجّم دیگر را طلبید و تعبیر آن خواب پُرسید. اُو عرض کرد که از همه اولاد و اقاربِ خود ، پادشاه عالم پناه زیاد خواهند زیست. پادشاه این نکته را پسندید و انعام داد.

حکایت (۴)

شخصی پیشِ نویسنده رفت و گفت : خطی بنویس. گفت : پای من درد می کُند. آن شخص گفت که ترا جای فرستادن نمی خواهم که چنین عذر می کُنی. جواب داد : این سخنِ تو راست است، لیکن هرگاه برای کسی خط می نویسم طلبیده می شوم برای خواندنِ آن زیرا که دیگر شخص خطِ من خواندن نمی تواند.

فرهنگ (Glossary) :

کور	اندھا	Blind
مطربان (مطرب کی جمع)	گانے والے	singers
پیشِ بادشاه	بادشاہ کے سامنے	infront of king
نانِ سوخته	جلی ہوئی روٹی	burnt bread
تعبیر	خواب کا نتیجہ	interpretation (of dream)
نویسنده	نثر نگار، ادیب، لکھنے والا	writer, author
فرستادن	بھیجنا	to send
چُنین	جیسے، جیسا کہ	such, such as, as follows
عذر کردن	بہانہ کرنا	to make an excuse
هر گاه	جب کبھی	whenever

پُرسش / Exercise

(۱) مطرب نابینا پادشاه را چه جواب داد و چرا ؟

(۲) طبیب مردی را که در دردِ شکم مبتلا بود، چرا دوای چشم داد ؟

(۳) پادشاه چرا منجم اوّل را قید کرد و منجم دیگر را انعام داد ؟

(٤) چرا نویسنده گفت که او نامه نخواهد نوشت که پای او درد کُند ؟

☆ ☆ ☆

۱۳ باغ احترام

یك دانـه، دانـه ای احتـرام دارم۔ آن را در باغیچه ای از دست ازهایم می کارم۔ یکهو سبز می شود ... جـوانـه مـی زنـد ... قـد می کشد ... و روز بعد که بیدار می شوم۔ می بینم اووو ... و دانه ام یك درخت شده است۔

ذوق مـی کـنـم۔ درختـم شـگـوفه می دهد۔ می خندم ۔ میوه هایش در می آید۔ میوه هایش ترك می خـورنـد و دانـه هـایشـان مـی پـرد بیرون۔ هر کدامشان یك طرف : یکی این طرف، در چشمم و یکی آن طرف، روی زبانم یکی توی قلبم، یکی روی پایم و یکی هم توی گوشم۔

هـمـه بـاهم جوانه می زنند۔ حالا من یك باغ شده ام۔ پراز درخت های احترامی که میوه هایش ترك می خورد و دانه هایشان بیرون می پرد!

فرهنگ (Glossary) :

احترام داشتن	احترام کرنا	to respect
کاشتن	بونا	to sow
یکهَو (یك هَو)	اچانک، ناگہان	suddenly, all of a sudden
قد کشیدن	بڑھنا، اونچا ہونا	to grow tall
بیدار شدن	بیدار ہونا، جاگنا	to wake up
ذوق	جوش، ذوق وشوق	interest
تَرَك خوردن	پھٹ جانا	to crack

پُرسش / Exercise

(۱) چون دانه بیدار شود، چه می بیند ؟

(۲) چطور دانه دانه باغی می شود ؟

(۳) سرگذشت درختی بنویسید ۔

☆ ☆ ☆

۱۴ تورا سِپاس

ای معلّم گرامی و ای انسان آزاده، تورا سپاس می گوییم۔

ای آموزگارِ دین و دانش و ای مشعلِ فروزان راهِ زندگی، تورا سپاس می گوییم۔ ای راهنمائی آزادی و آزادگی، بزرگت می داریم و مقامِ ولایت را می ستاییم۔

تورا سپاس می گوییم که مارا با نشانهای قدرت خدا آشنا کردی و راه اطاعت و بندگی اُو را نشان دادی۔

تو را سپاس می گوییم که مارا با زندگی پیامبران و انسانهای بزرگ آشنا کردی تا رفتار شان را در زندگی سر مشق خویش قرار دهیم۔

در این سالی که گذشت از سخنان شیرینیت درس ایمان و تقویٰ آموختیم و از رفتار پسندیده ات درسِ فدا کاری و ایثار گرفتیم۔

اگر سخنان سود مند تو نبود، چگونه با کلامِ حق آشنا می شدیم؟ و چگونه راه بهتر زیستن را فرا می گرفتیم؟

اگر راه نمای ها و اندرزهایت نبود، چگونه معنای برادری و برابری و همکاری را می آموختیم؟

اکنون که سال تحصیلی به پایان می رسد۔ بهترین سپاسها را نثارت می کنیم۔ باتو پیمان می بندیم که آنچه به ما آموختی و باز گفتی، هرگز از یاد نبریم و در راهِ خدا و خدمت به مردم به کار بریم۔

فرهنگ (Glossary) :

سپاس گفتن	شکرگزار ہونا	to say thanks
مشعل	چراغ	lamp
والا	برتر، بُلند	high, exalted
پسندیده	خوب، اچھّا	good
ایثار	قربانی	sacrifice
سود مند	فائدہ مند	beneficial
چگونه	کس طرح	how

درس گرفتن	سبق سیکھنا	to take lesson
فرامی گرفتن	سِکھانا	to learn
اندرز	پند، نصیحت	an advice
نثار کردن	پیش کرنا	to offer

پُرسش / Exercise

(۱) معلّم ما را با زندگی چه کسانی آشنا می کند؟

(۲) در سالی که گذشت، از رفتار و سخنان معلّم چه آموختیم؟

(۳) چگونه برادری و برابری و همکاری را از معلّمِ خویش آموختیم ؟

(٤) با معلّمِ خویش چه پیمانی می بندیم ؟

۱۵ نامه به پدر

دهلی : ۱۵ سپتامبر ۲۰۱۱ء

پدر بزرگوارم

سلام، از خدای توانا سلامتِ شما را خواهانم۔ امیدوارم که در سایه محبتِ پدرانه شما موفقیت بدست بیاورم۔

شما از رنجی که در راه خوشبختیم میکشی سپاس گذارم و نوازش های شما را هیچگاه فراموش نخواهم کرد۔ من در همه حال و همه جا بیاد شما هستم۔ مرا فرزندی وظیفه شناس بدانید۔ امیدوارم همان طور که قول داده ام بکنم و شما انتظار دارید از این آزمایش سر بلند بیرون بیایم۔

قربانِ شما

حَسَن

فرهنگ (Glossary) :

رنج	تکلیف، پریشانی	pain
سپاسگذار	مشکور	thankful
سربلند	سُرخرو، کامیاب	successful

پُرسش / Exercise

(۱) فرزند از پدرِ خود چه می خواست؟

☆ ☆ ☆

۱۶ جابِر بِن حیّان : بنیانگذارِ عِلم شیمی

جـابِـر بـن حیّـان را بنیانگذار علم شیمی (علم کیمیاء) گُفته می شود۔ این دانشمند بزرگ که نامش "ابو موسیٰ جـابِـر بـن حیّـان" بُـود۔ پسرِ عطّاری بُود که حیّان نام داشت۔ جـابِر در ۷۲۰ یا ۷۲۲ میـلادی در طُـوس (خـراسـان) چشم در جهان کشود۔ می گویند که در ۷۷٤ از حیثِ طبیبی و ماهرِ علم شیمی در کُوفه شهرت می داشت۔

گـفتـه می شود که امام جعفر صادق یك مرتبه جـابِـر بن حیّان را دید و از شوقِ علم که وی داشت چندان متاثّر شُد که در شاگردیٔ خود آورد۔

معلوماتِ جـابِـر بـن حیّـان بسیـار وسعت می داشت۔ او ماهرِ زبانِ یونانی هم بُود۔ بنا برین خیلی از کتاب های که در زبانِ یونانی بُود به زبانِ عربی بر گردانید۔ او در آن زمان در علمِ شیمی چندان پ: وهش و بَـررسـی کـرد کـه امـروز ممکن نیست۔ اصلاً او دانشمند بزرگ علم شیمی بود۔ بنزدش باعلم تجربه هم بسیار لازم است۔ در آلات شیمی مهم ترین بَر رسی جابر "قرع انبیق" است که برای عرق کشیدن و آماده کـردن جـو هـر اشیـاء به کار بُرده می شُد و دیگر تیزاب شوره است که از "قرع انبیق" ساخت۔ از بر رسی وی دریافت سه تیزاب معدنی است که از فسفر، هیراکسپس و سولفور آماده می شُد۔

در "زمانِ جـابِـر بن حیّان" علم شیمی بسیار محدود بود۔ ولی از تجربات علمی خود اشیاء گوناگون ایـجاد کرد۔ جَابر از زنگ آهن یك دوات ساخت که در تاریکی شب خوانده می شُد۔ او یك نوعی کاغذهم ایجاد کرد که در آتش نمی سوخت۔

مـی گـویـند که جابر بیست و دو کتاب راجع به علم شیمی نوشته بُود که حالا یافت نمی شود۔ ولی بـرخـی از تـاریـخ نـویسـنـده کتـاب های وی را چهار صد شمرده اَند۔ جابر در سن ۸۱۷ میلادی از جهان گذشت۔

فرهنگ (Glossary) :

بنیان گذار	بانی	founder
علم شیمی	علم کیمیا	chemistry

وسعت	وسیع	wide
پژوهش	تحقیق	research
بر رسی	غور وخوض	pondering
قرع انبیق	قرع انبیق	name of instrument
فسفر	فاسفورس	phosphorus
سولفور	گندھک	sulpher
گوناگون	مختلف	different

پُرسش / Exercise

(۱) چرا جابر بن حیّان را بنیانگذار علمِ شیمی میگویند ؟

(۲) چرا امام جعفر صادق جابر را شاگردِ خود می نماید ؟

(۳) جابر بن حیان چه کارِبزرگی کرد ؟

(٤) جابر بن حیان چه دریافتِ مهمی کرده بود ؟

۱۷ گرگ و گاو

عَمو حسین گا و شیردِه بزرگی داشت. این گاو، شیر همه خانواده را فراهم می کرد. عمو حسین بیشتر اوقات مقداری از شیر گاو را می فروخت. گاوِ عمو حسین شاخهای بلندی داشت. هر وقت که خشمگین می شد، به هر کس و هر چیز که نزدیکش بود شاخ می زد. عمو حسین بارها خواسته بود نصف شاخهای او را ببرد، ولی هر بار کاری پیش آمده بود.

گاو عمو حسین یك گوساله داشت.

یك روز تابستان عمو حسین به دخترش گفت : مریم جان، این گاو و گوساله را کنار رود خانه ببر تا بچرند.

مریم گاو و گوساله را کنار رُود خانه بُرد. آنها مشغول چرا شدند. مریم هم مشغول بازی شد. چند دقیقه بعد مریم دید که حیوانی درمیان بوته ها می جُنبد. خیال کرد که سگشان "گرگی" است. صدا کرد: گرگی! گرگی!

ناگهان گاو به طرف مریم و گوساله دَوید. مریم از ترس به درختی تکیه داد. گوساله جَلو او ایستاد. گاو هم پستش را به آنها کرد. سرش را پایین انداخت، پا بهایش مشغول کندن زمین شد و خود را برای حمله آماده کرد. حیوانی که درمیان بُوته ها بُود، گرگ بُود، نه گرگی.

گرگ یك بار به سرِ گاو پرید. ولی فوری به عقب جست. معلوم بود که نوك شاخ گاو شکمش خورده است. مریم از ترس به درخت چسپیده بود و فریاد می کرد. دهقانان که درآن نزدیکی ها مشغول کار بودند، صدای مریم را شنیدند و به کمك آنها شتافتند.

همین که چشم گرگ به مردم افتاد پابه فرار گذاشت و درمیان بُوته ها ناپدید شد. عمو حسین از نجات یافتنِ دختر و گاو و گوساله اش بسیار خوشحال شد. فهمید که خدا چیزی را بیهوده نمی آفریند. خدا را شکر کرده که شاخِ گاو را نبریده است.

فرهنگ (Glossary) :

بارها	کئی مرتبہ، ہمیشہ	many times
بچرند	وہ چرتے ہیں	they graze
بیهوده	فضول	useless
چرا	کیوں	why
خشمگین شدن	غصہ ہونا	get angry
دهقانان (جمع)	دہقان = کسان	farmers, villagers
شتافتند	دوڑے	they hurried/rushed
شاخ زدن	سینگ مارنا	to butt
رود خانه	دریا	river
تکیه	بھروسہ، اعتماد	reliance
فرار (یا به فرار گذاشتن)	بھاگ جانا/فرار ہونا	let to escaps
ناپدید	غائب، اوجھل	disappear
ناپدید شد	غائب ہوگیا	disappeared
فریاد	شور	shout, cry
نجات	رِہائی	rescue, relief

پُرسش / Exercise

(۱) گاو عمو حسین چه فایده ای داد ؟

(۲) گاو عموحسین چه عیبی داشت ؟

(۳) اسم سگ مریم چه بُود ؟

(٤) گاو چه وقتی شاخ می زد ؟

(٥) گاو چطور گرگ را عقب راند؟

(٦) دهقانان از کجا فهمیدند که مریم در خطر است؟

(۷) چرا عمو حسین خدا را شکر کرد؟

۱۸ آلودگیِ هوا

پیش رفتهای صنعت گری بَراوج رسیده است۔ ولی پیشرفتهای صنعت گری و افزونی جمیعت انسانی آلودگی محیط زیست را افزوده است۔ مثلاً فُضُولاتِ انسانی، واقع شدن حادثاتِ گوناگون در دریا وآمیزش نفت سببِ آلودگی هوا و آب شود۔ چون مادّه های فاضلِ کارخانه ها درآب آمیخته شود۔ گازهای مُضر در هوا شامِل می شود و بذریعۀ تنفّس داخلِ جسم انسانی شود و بَر نظامِ جسمانی اثرِ بَد می اندازد و باعث بیماری های خطرناك شود۔ گازِ ماشین هاکه واقعاً کربن مونو آکسایداست مضرت رِسان است که عملِ انجذابِ آکسیجن را مسدودمی کند۔

یکی از مهم ترین سببِ آلودگیِ هوا بُریدنِ درخت های جنگل است که در افزونی افزایشِ حرارت کرُوَی (گلوبل وارمنگ) کمك کرده است۔ اگر ما درباره آلودگی محیط زیست فکر نمی کنیم این آلودگی ها برای محیط زیست یك خطرۀ بُزرگ می خواهد شد۔

فرهنگ (Glossary) :

آلودگیِ هوا	فضائی آلودگی	air pollution
صنعت گری	صنعت	industry
فُضُولات	فاسِد مادّے	waste materials
آمیختن	مِلانا	to mix
آمیخته	ملایا ہوا	mixed
گاز	گیس	gas
افزودن	بڑھانا	to raise
آمیزش	ملاوٹ	mixing
بحور	بحر کی جمع، سمندروں	oceans
نفت	تیل	oil
ماشین	موٹر گاڑی	motor car

مضرت رسان	نقصان دہ	harmful
عملِ انجذاب	جذب کرنے کا عمل	process of absorption
مسدود کردن	روکنا	to stop
مُهِم	اہم	important
بُریدن	کاٹنا	to cut
افزایشِ حرارت کرّوی	گلوبل وارمنگ	global warming

پُرسش / Exercise

(۱) چه چیز ها باعثِ آلودگی اند ؟

(۲) چرا جسمِ انسانی بیمار می شود؟

(۳) گازِ ماشین ها چه کار می کند؟

(٤) سبب " افزائش حرارت کرّوی " (گلوبل وارمنگ) چیست؟

(٥) مسئله بُزرگ زمانهٔ حاضر چیست ؟

☆ ☆ ☆

بخشِ نظم
POETRY SECTION

۱ حمد

الهـــی تـــو دادی تـــن و جـــان بـمـــا
ســـز وار حـــمـــدی و شُـکـــر وثـنـــا
هـمـه چشـم مـن سُوی اِحسانِ تُست
هـمـه گـوشِ مـن سُـوی فرمانِ تُست
رَوَم ازپـــی کَســـبِ عِـلـــم و هـنـــر
کـــه بشـنیـده اَم بـــارهـــا از پـدر
هـر آنـکس که رفت ازپی کَسَبُ و کار
دهـی نـعـمـت وبـاشیـش دوست دار
خُـــدا آن کســـی رامَـد دگـــا رشـد
کـــه پیـوستـــه در کسب و در کارشد

فرهنگ (Glossary) :

دادی	تونے دیئے	you gave
سزاوار	مستحق	deserving
سُوی احسان	احسان کی جانب	towards beneficence
سُوی فرمان	حکم کی جانب	towards command
تُست (تواست)	تو ہے	you are
کسب علم و هنر	علم وہنر حاصل کرنا	acquisition of knowlege and art
دهی	تو دیتا ہے	you give
باشیش	تو اس کا رہتا ہے	you being his
دوست داشتن	عزیز رکھنا	to be fond of
پیوسته	متصل، ہمیشہ	always

پُرسش / Exercise

(۱) خُدا چرا سزاوار حمد وشکر و ثنا است ؟

(۲) خُدا چه کسی رانعمت مَیدَهد ؟

(۳) خُدا مدد گارچه کسی است ؟

☆ ☆ ☆

۲ درفضیلتِ علم

چـو شـمـع ازپی عـلـم بـایـد گـداخـت
کـــه بـی عـلـم نتوان خـدارا شنـاخـت

خـــرد مـنـد بـاشـد طـلـب گـارِ عـلـم
کـــه گـرم ســت پیـوسـتـــه بـازارِ عـلـم

میـــا مـوز جُـز عـلـم گـر عـاقـلـی
کـــه بـی عـلـم بـودن بـود غـافـلـی

تـــرا عِـلـم دردیـن ودنیـــا تـمـــام
کـــه کـــارِ تـو از عـلـم گیـرد نـظـام

فرهنگ (Glossary) :

فضیلت	بزرگی، بڑاپن	Excellence
گداخت	پگھلا	melt
خرد مند	عقلمند	wise
طلب گار	خواہش رکھنے والا	seeker
پیوسته	ھمیشہ	always
علم	علم	knowledge
غافل	لاپرواہ	careless
کار	کام	work
نظام	باقاعدگی	discipline

پُرسش / Exercise

(۱) فضیلتِ علم رابنویسید

(۲) خرد مند طلب گارِ کدام چیز باشد ؟

(۳) واژه هائی زیر را در جمله های خود تان بکار ببرید

خرد مند – طلب گار– عاقل – غافل

☆ ☆ ☆

۳ روباه و زاغ

زاغکی قالب پنیری دید — به دهن بر گرفت وزود پرید
بر درختی نشست در راهی — که از آن می گذشت روباهی
روبهٔ پُر فریب و حیلت ساز — رفت پای درخت وکرد آواز
گفت بَه بَه چقدر زیبائی — چه سری چه دُمی عجب پایی
پر و بالت سیاه رنگ و قشنگ — نیست بالا تر از سیاهی رنگ
گر خوش آواز بودی و خوشخوان — نَبُدی بهتر از تو در مرغان
زاغ می خواست قار قار کند — تا که آواز ش آشکار کند
طعمه افتاد چون دهان بگشود — روبهك جست و طعمه رابِر بُود

حبیب یغمایی

فرهنگ (Glossary) :

آشکار	نمایاں، ظاہر	Evident
پُر فریب	دھوکے سے بھرا ہوا	Decietful
حیلت ساز	بہانہ بنانے والا	cunning
خوش خوان	خوش آواز	Melodious
روبهك	چھوٹی لومڑی	Foxling
زاغ	کوّا	crow
زاغك	چھوٹا کوّا	small crow
طعمه	خوراک	food
نبدی	نہ بودی، نہ ہوتا	could not

پُرسش / Exercise

(۱) زاغ چه چیز رابه دهان گرفته بود ؟ (۲) رو باه از کجامی گذ شت ؟
(۳) رو باه به زاغ چه گفت ؟ (٤) چرا شاعر روباه را " پر فریب وحیلت ساز " نامیده است ؟
(٥) چرا زاغ دهانش را باز کرد ؟ (٦) چه کسی دراین داستان گول زد ؟
(۷) چه کسی دراین داستان گول خورد ؟ (۸) عاقبت پنیر نصیب چه کسی شد ؟

☆ ☆ ☆

۴ انار

صد دانه یاقوت — دسته به دسته
با نظم و ترتیب — یکجا نشسته
هر دانه ای هست — خوش رنگ درخشان
قلب سفیدی — درسینهٔ آن
یاقوتها را — پیچیده باهم
درپوششی نرم — پرورد گارم
سرخ است و زیبا — نامش انار است
هم ترش و شیرین — هم آبدار است

مصطفیٰ رحمان دوست

فرهنگ (Glossary) :

یاقوت	لعل، ایک خوش نما قیمتی پتھر	Ruby
دسته	گُچھا، خوشہ	Bunch, a bundle
نظم و ترتیب	ترتیب	order, arrangement
خوش رنگ	اچھا رنگ	pretty, good colour
درخشان	شفاف، چمکتا ہوا	Bright
قلب	دل	Heart
پیچیده	لپٹا ہوا	Twisted, wrapped
پوشش	لباس	dress
ترش	کھٹا	sour
آبدار	رسیلا	Juicy

پُرسش / Exercise

(۱) شاعر چه چیزی رامثل دانهٔ یا قوت گفته است ؟
(۲) مثلِ قَلبِ سفید چه است ؟
(۳) انارچه مزه های دارد ؟
(٤) ازاین درس چه نتیجه ای می گیریم ؟

☆ ☆ ☆

۵ درختکاری

به دستِ خود درختی می نشانم / به پایش جوی آبی می کشانم
کمی تخمِ چمن بر روی خاکش / برای یاد گاری می فشانم
درختم کم کم آرد برگ وباری / بسازد بر سرِ خود شاخساری
چمن روید در آنجا سبزو خُرّم / شود زیرِ در ختم سبزه زاری
به تابستان که گرما رو نماید / درختم چترِ خود رامی کشاید
خنك می سازد آنجا را ز سایه / دلِ هر رهگذر را می رباید

عباّس یمینی شریف

فرهنگ (Glossary) :

آرد	لاتا ہے (مُراد اگتا ہے)	brings, grow
بار	میوہ، پھل	fruit
رھگذر	راستہ	path
شاخسار	شاخ	branch of a tree
می فشانم	میں چھڑکتا ہوں	I shower
می نشانم	میں بٹھاتا ہوں (درخت)	sow (tree)
چَتر	چھتری (مُراد درخت کا سایہ)	Umbrella, (i.e. shadow of tree)
سبزہ زار	ہریالی	greenary

پُرسش / Exercise

(۱) شاعر بادستِ خودچه می کارد ؟
(۲) شاعر جوی آبی به پایی درخت چرا می کشاند ؟
(۳) " درختم چَتر خود رامی کشاید " یعنی چه ؟
(٤) " دل هر رهگذر رامی رباید " یعنی چه ؟
(٥) چه کارهایی ممکن است که درخت را آسیب برساند ؟
(٦) شماتاکنون چند تادرخت کا شته اید ؟
(۷) چه وقت باید درخت کاشت ؟
(۸) نام سه درخت را که می شناسید بنویسید ـ
(۹) از کلمه های زیر جمله بسازیدـ

کتابی – شخصی – روزی – داستانی – کودکی

☆ ☆ ☆

٦ مادرِ هند

هنـد اسـت انیـسِ سینـه ریشـان
خـاکـش درمـانِ درد کیشـان

ایـن خـاك کـه چشـمِ بـد ازو دُور
چـون مـردمك اسـت چشـمهٔ نـور

از هـنـد آفـاق راجـمـال اسـت
بـه روی زمین بـجـای خـال اسـت

خـوبـان زمـانـه رادروجـاسـت
مـجـمـوعـهٔ انتـخـابِ دنیـا اسـت

هـنـد اسـت امـروز مـرجـع فـضـل
هـر شهـری از وسـت مـجـمـعِ فضل

میر شمس الدین فقیر

فرهنگ (Glossary) :

انیس	دوست	Friend
سینه ریشان	زخمی سینے والے	sore chest
درمان	علاج	treatment
دردکیش	دردمند، دُکھی	unhappy
مرد مك	آنکھ کی پُتلی	The pupil of the eye
جمال	خوبصورتی	Beauty
خال	تِل	mole
خوبان	حسین لوگ، اچھے لوگ	Good people
مرجع	مرکز	centre

پُرسش / Exercise

(١) آفاق را از هند چه نسبت است ؟ (٢) چراهند انتخابِ مجموعهٔ دنیا است؟

۷ وقتی بنفشه زیباست

وقتی بهار سبز است — وقتی بنفشه زیبا ست
وقتی نگاه گُنجِشك — از پُشتِ شیشه پید است
وقتی که بهترین رنگ — آبی برآسمان است
وقتی صدای باران — روئیدن گیاه است
باید که مهربان بود — باید ستاره را دید
مانند شاخهٔ بید — همراه باد رقصید
باید چو باغ، گل کرد — مهتاب را صدا کرد
حرف از پرنده، ازموج — از عشق، از خدا زد

نرگس منصوری

فرهنگ (Glossary) :

بنفشه	جامنی	violet
زیبا	خوب صورت	beautiful
گُنجشك	گورّیا	sparrow
پُشت	پیٹھ، پیچھے	back, behind
شیشه	آئینہ	mirror
آبی	نیلا	blue
صدا	آواز	voice, sound
گیاه	گھاس	grass
آه	افسوس، حسرت	sigh, alas
همراه	ساتھ	together
باد	ہوا	air
حرف زد	بات کی	talked

پرنده	پرنده	bird
موج	لهر	wave
شاخ	ٹہنی	branch
بید	ایک قسم کی لکڑی	willow
گُل	پھول	flower
روئیدن	اُگنا، اُگانا	to grow
دیدن	دیکھنا	to see
رقصیدن	رقص کرنا	to dance
حرف زدن	بات کرنا	to talk

پُرسش / Exercise

(۱) وقتی شاعر چه احساس کردو چرا ؟

☆ ☆ ☆

۸ گل لبخند

دوست دارم که پُـــر از گُـــل بشـوم
مثـل بـــاغ پـــر از یاسِ سـفیـد
پـرشـوم از چمن و سبزه و گل
خـم شـود رویِ سَـــرمَ شـاخـهٔ یِ بید

گـــاه گـــاهـــی کـه نسیم سحـری
نَـــرم از بـــاغ دلـم مـی گـذرد
یك سبـد خـنـده بـه دستـش بدهم
هـــر کُجامـــی رود آن رابِبَـــرَد

بَبـُرد خـنـدهٔ گُـل هـــای مـرا
سرِ راهـــش هـمـه جاپخـش کند
خـانه ای راکه پُر از غم شده است
بـــاگُـل و خـنـدهٔ گُـل فـرش کند

دوســت دارم هـمـــه را بـــاغ کُنم
عـطـرِگـل ، پـخـش کنم توی هوا
غـصّـــه را پـَر پـَر و پـژ مُـرده کنم
گـلِ لبـخـنـد بـکـــارم هـمـــه جـا

افسانهٔ شعبان نژاد

فرهنگ (Glossary) :

لبخند زدن	مسکرانا	to smile
خم شدن	جُھکنا	to bend
بید	بید (مراد لچکدار شاخ)	willow

سحری	صبح کے وقت کا	pertaining to the down
سبد	ٹوکری	basket
پخش کردن	تقسیم کرنا، بانٹنا	to scatter
عطر	خوشبو	perfume
غصّه	ناراضگی،غم	grief
پَر پَر	کم	less
پژ مُرده	ملول،غم زده	faded
فرش کردن	بچھانا	to cover with carpets, to carpet, to pave, to floor

پُرسش / Exercise

(۱) که از باغِ دِل شاعر می گذرد ؟

(۲) روی سرِ شاعر کِه خم شد و چرا ؟

(۳) نسیمِ سحری چه کار می کرد ؟

(٤) که غصّهٔ شاعر را پَر پَر و پژمُرده کرد ؟

(٥) گُل لبخند چطور همه جا کار کند ؟

☆ ☆ ☆

۹ غزل

گُـل بـی رُخ یـار خـوش نبـاشـد
بـی بـــاده بهـــار خـوش نبـاشـد

طـرف چـمـن و هـوائی بستـان
بـی لالـــه عـذار خـوش نبـاشـد

رقـصیـدن سَـرو وحـالـت گُـل
بـی صـورت هـزار خوش نبـاشد

بـاغ گـل و مُـل خوش است لیکن
بـی صـحبـت یـار خوش نبـاشد

جـان نـقـد مُـحـقِّـر است حـافظ
از بهـــر نثـــار خـوش نبـــاشـد

حافظ شیرازی

فرهنگ (Glossary) :

بی رُخ	چہرہ کے بغیر	without face
بی بادہ	شراب کے بغیر	without wine
بستان	باغ	garden
لالہ عذار	لالہ جیسے گال والے	Cheeks like tulip
صورتِ ہزار	بلبل کی آواز کے بغیر (مراد محبوب کے بغیر)	without sound of nightangle
گُل ومُل	پھول اور پھل	flowers and fruits
نقد مُحقّر	حقیر چیز	priceless things
بھر نثار	نچھاور کرنے کے لیے	for offering

۱۰ رباعیات

(۱) نیکی و بدی که در نهادِ بشر است
شادی و غمی که در قضا و قدر است
با چرخ مکن حواله کا ندر ره عقل
چرخ از تو هزار بار بیچاره تر است

عمرخیّام

---

(۲) با علم و عمل اگر مهیا نشویم
همدوش به مردمانِ دنیا نشویم
نادانی و بندگی توام بخدائی
مابنده شویم گر که دانا نشویم

فرّخی

فرهنگ (Glossary) :

نهاد	طبیعت، مزاج، سیرت	nature
قضا و قدر	تقدیر	destiny
چرخ	آسمان	the sky
مهیا شدن	تیار ہونا	to be prepared to be
همدوش	ساتھی	companion
تُوام	جڑواں، پیوستہ	twin-joint
خدائی	خدا ہونا	Divinity

پُرسش / Exercise

(۱) نهادِ بشر چه چیز است ؟
(۲) چرا چرخ بیچاره تراست ؟
(۳) برای هم دوش به مرد مان دنیا شدن مارا چه باید کرد ؟
(٤) بنظرِ شاعر فرّخی، نادانی و بندگی چیست ؟

☆ ☆ ☆

۱۱ قطعات

(۱) دشنام اگر دهد خسیسی — چاره نبود بجز شنیدن
گرپای کسی سگی گزیده — سگ را نتوان بعوض گزیدن

مرزا بیدلؔ

---

(۲) بطریقی رود که مردم را — سرموی زخود نیازارد
همه کس راز خویش به داند — هیچ کس را حقیر نشمارد

ابن یمین

فرهنگ (Glossary) :

دشنام	گالی	abuse
خسیسی	کمینہ، کنجوس	stingy, misel
بجز	سوائے	except
سگی	ایک کتّا	a dog
گزیدن	کاٹنا	to bite
عوض	بدلے میں	in lieue of
نتوان گزیدن	نہیں کاٹا جاسکتا	cannot be bitten
مردم را	لوگوں کو	to the people
سرِمو	بال برابر	equal to hair (minor)
زخود	اپنی ذات سے	by one self
آزردن	تکلیف پہنچانا	to hurt
زخویش (ازخویش)	خود سے	from own self
دانستن	جاننا	to know
شمردن	گِننا، شمار کرنا	to count, to know

☆ ☆ ☆

GRAMMAR SECTION (Urdu)

۱ مفرد و جمع

فارسی زبان میں 'مفرد' سے 'جمع' بنانے کا قاعدہ نہایت آسان ہے :

(۱) ''اِسم'' کے آگے عام طور سے "ان" بڑھا دینے سے 'جمع' بن جاتا ہے۔ جیسے : خواهر (بہن) سے خواهران۔ یار (دوست) سے یاران، طفل (بچہ) سے طفلان ، شاگرد (شاگرد) سے شاگردان اور مُرغ (پرندہ) سے مُرغان وغیرہ۔

(۲) 'اِسم' کے آگے (غیر ذی روح چیزوں کے لیے) "ها" لگا دینے سے جمع بن جاتی ہے۔

جیسے : مداد (پنسل) سے مدادها، ماه (مہینہ) سے ماه ها ، میز (میز) سے میز ها اور سنگ سے سنگ ها وغیرہ۔

لیکن 'جدید فارسی' میں جانداروں کے لیے "ها" بھی استعمال کیا جاتا ہے۔ اِس طرح 'ان' اور 'ها' دونوں مستعمل ہیں۔

جیسے : مرغ ها، دوست ها، چشم ها، درخت ها، زن ها وغیرہ اور مرغان، دوستان، چشمان، درختان وغیرہ۔

(۳) اگر 'اسم' کا آخری حرف '۱' یا 'و' ہو تو (تلفظ کی آسانی کے لیے) "ان" کی بجائے "یان" بڑھا دیتے ہیں۔ جیسے

دانش جویان، دانایان، آقایان، جنگجویان، دروغ گویان ۔

(۴) 'اسم' کے آخر میں "ه" آتی ہو تو "ه" کو نکال کر اس کی جگہ 'گان' لگا دیتے ہیں۔ جیسے :

پرنده سے پرندگان، ستاره سے ستارگان، پس مانده سے پس ماندگان، رای دهنده سے رای دهندگان اور باشنده سے باشندگان وغیرہ۔

(۵) جہاں 'اسم' کی تعداد بتائی جائے وہاں 'عدد' کے ساتھ 'اسم' کو 'واحد' ہی لکھتے ہیں۔ جیسے

پنج گوشه، پنجگانه، چهار درویش، هفت رنگ، پنج انگشت، چهل حدیث، دو برادر، هشت پهلو، سه بار، هفت روزه وغیرہ۔

مفرد	جمع
زن	زنان
دُختر	دختران
مادر	مادران
پدر	پدران

مفرد	جمع
پسر	پسران
مرد	مردان
درویش	درویشان
بزرگ	بزرگان

مفرد	جمع
سگ	سگان
دانش مند	دانش مندان
مردم	مردمان
پَلنگ	پلنگان

مفرد	جمع
کُودَك	کودکان
پیر	پیران
مُرید	مریدان
ماشین	ماشین ها
توپ	توپ ها
روز	روز ها
اِسم	اسم ها
چیز	چیز ها

مفرد	جمع
قلم	قلم ها
پیوسته	پیوستگان
بافنده	بافندگان
بچّه	بچگان
پرورده	پروردگان
خواجه	خواجگان
فرشته	فرشتگان
کُشته	کُشتگان

مفرد	جمع
اعزاز یافته	اعزاز یافتگان
سیّاره	سیّارگان
تابیده	تابیدگان
تشنه	تشنگان
زلزله زده	زلزله زدگان
دیده	دیدگان
مصیبت زده	مصیبت زدگان
سیلاب زده	سیلاب زدگان

پُرسش / Exercise

(الف) واحد لکھیے :

دانش آموزان ، مورچگان، گوسفندان، پَزِشکان، عروسك ها۔

(ب) جمع بنایئے :

آموز گار، باد، اَسب، بزرگ، خواجه

---

۲ مرکّبِ توصیفی [Adjectival Construction]

صفت، موصوف (اسم) ، اضافت توصیفی

صفت : 'صفت' وہ کلمہ ہے جو کسی اسم کی اچھائی ، برائی یا کوئی خصوصیت بیان کرتا ہے۔مثلاً شیرین (میٹھا)، بُزرگ (بڑا)، سیاہ (کالا) وغیرہ۔

موصوف : جس اِسم کی اچھّائی، برائی یا کوئی اور خصوصیت بیان کی جاتی ہے، اُسے 'موصوف' کہتے ہیں۔مثلاً

سیبِ شیرین (میٹھا سیب)، میھنِ بُزرگ (بڑا ملک)، سگِ سیاہ (کالا کتا) وغیرہ۔

درج بالا مثالوں میں ہر پہلا لفظ 'اسم (موصوف)' ہے اور دوسرا 'صفت' "شیرین" سیب کی صفت بیان کر رہا ہے اور 'بزرگ' میھن کی اور 'سیاہ' سگ کی۔اس لیے "سیب"، "میھن" اور "سگ" موصوف ہیں۔

موصوف اور صفت سے جو مرکب بنتا ہے اسے "مرکب توصیفی" کہتے ہیں۔

اضافت توصیفی : جملے میں موصوف پہلے آتا ہے اور صفت بعد میں۔ موصوف کے آخری حرف کے نیچے اضافت کی زیر (ـِـ) لگا کر صفت سے جوڑ دیتے ہیں۔ جیسے نانِ گرم ۔ اگر موصوف کا آخری حرف "ا" یا "و" ہو تو اضافت کی زیر کو "یی" سے بدل دیتے ہیں۔ مثلاً هوای سرد، لیمویِ ترش وغیرہ۔

(۱) اگر موصوف کا آخری حرف "ه" یا "هـا" مجہول ہو یعنی "ه" کی آواز خفیف نکلتی ہو تو اضافت کو ہمزہ (ء) کے ذریعے ظاہر کرتے ہیں۔

(۲) اگر موصوف کا آخری حرف "ه" یا "هـا" معروف ہو یعنی "ه" کی آواز نکلتی ہو تو اضافت کو زیر (ـِـ) کے ذریعے ظاہر کیا جائے گا۔ مثلاً خانۀ قشنگ، گُربۀ سفید، کلاهِ کج، راهِ راست وغیرہ۔

(۳) اسی طرح موصوف کا آخری حرف "ی" ہو تو اضافت "زیر" کے ذریعے ظاہر ہوگی۔ مثلاً ماهیِ قشنگ، صندلیِ کهنه وغیرہ۔ اس طرح کی اضافت کو "اضافتِ توصیفی" کہتے ہیں :

مزید مثالیں :

دُخترِ زیبا	دوای تلخ	بچّۀ کوچك
مردِ گُرسنه	خوی نیك	جُوجۀ سفید
آبِ خنك	بوی بد	پنجرۀ بَسته
مادرِ مهربان	روی قشنگ	تختۀ سیاه
گُلِ سرخ	لیموی ترش	نارنگیِ شیرین

پُرسش / Exercise

(۱) ذیل کے الفاظ کے ساتھ صفت لگائیے :

لباس ، اسب ، میوه ، گلابی ، پِسر ، کتاب

(۲) فارسی میں ترجمہ کیجیے :

گرم ہوا ، اونچا درخت ، پرانا جوتا ، کڑوا پھل

(۳) اردو میں ترجمہ کیجیے :

درِ کُهنه ، وطنِ عزیز ، مردِ دانا ، صدای بلند

۳ مرکّبِ اضافی (POSSESSIVE CONSTRUCTION)

مضاف ، مضاف الیه ، اضافتِ نسبتی

''مرکب اضافی'' میں تین حصّے ہوتے ہیں : مضاف، مضاف الیہ اور اضافت نسبتی۔'مضاف' اور 'مضاف الیہ' کا ایک دوسرے سے تعلق ہوتا ہے اور انھیں 'اضافت نسبتی' سے جوڑا جاتا ہے۔

مضاف : وہ اِسم جسے کسی دوسرے 'اسم' سے نسبت دیں 'مضاف' کہلاتا ہے۔

مضاف الیه : وہ 'اسم' جس کی طرف کسی 'اسم' کو نسبت دیں ''مضاف الیہ'' کہلاتا ہے۔مثلاً خوشۂ انگور، کتابِ شہلا۔

درج بالا مثالوں میں '' خوشہ '' اور '' کتاب '' 'مضاف' ہیں جبکہ ''انگور'' اور ''شہلا'' ، 'مضاف الیہ'۔

قاعدہ ہے کہ 'مضاف' پہلے آتا ہے اور 'مضاف الیہ' بعد میں۔'اضافت نسبتی' (زیر، ہمزہ) کا استعمال اسی طرح ہوگا جس طرح صفت اور موصوف کے ساتھ کیا جاتا ہے۔

مثالیں :

خانۂ پرویز	کلاہِ برادر	صندلیِ پزشک
پنجرۂ مَن	مارِ آستین	ماهیِ دریا
نامۂ پدر	نانِ گندم	آب و هوای افریقه
کتاب خانۂ دبستان	بیاضِ سلیم	سزای موت
گربۂ لیلیٰ	آبِ حوض	دوای مریض

پُرسش / Exercise

(الف) ذیل کے الفاظ کے ساتھ 'مضاف' یا 'مضاف الیہ' کا اضافہ کیجیے :

پیراهن ، خانه ، درخت ، چشم ، پا

(ب) فارسی میں ترجمہ کیجیے :

جو کا دانہ ، باغ کا دروازہ ، کشمیر کا سیب ، شیخ سعدی کا وطن ، سر کا درد

(ج) اردو میں ترجمہ کیجیے :

سگِ کوچه ، بچّۂ راهُل ، مدادِ دانش جُو ، آرزوی دِل ، باغِ آفریدی

۴ اشارہ و مشارٌ الیہ (DEMONSTRATIVE PRONOUNS)

اشارہ : "آن" اور "این" حروف اشارہ ہیں۔قریب کی چیز کی طرف اشارہ کرنے کے لیے "این" اور دور کی چیز کی طرف اشارہ کرنے کے لیے "آن" کا استعمال کیا جاتا ہے۔

حروفِ اشارہ	ترجمہ	جمع
این	یہ	اینان (یا) اینها
آن	وہ	آنان (یا) آنها

مشارٌ الیہ : جس 'اسم' کی طرف اشارہ کیا جاتا ہے، اُسے 'مشارٌ الیہٗ' کہتے ہیں۔

مثالیں	ترجمہ
این کتاب است ۔	یہ کتاب ہے۔
این میز است۔	یہ میز ہے۔
این صندلی است۔	یہ کرسی ہے۔
آن ماشین است۔	وہ کار ہے۔
آن گاو است۔	وہ گائے ہے۔
آن پُلیس است۔	وہ پولیس ہے۔

۵ افعال معین [AUXILLIARY VERBS (Forms of to be)]

زمانۂ حال		زمانۂ ماضی	
واحد	جمع	واحد	جمع
مثبت			
است/ ست/ هست	اند / استند/ هستند	بُود / باشد	بُودند / باشند
ہے	ہیں	تھا / تھی	تھے / تھیں
منفی			
نیست	نیستند	نبور / نباشد	نبودند / نباشد
نہیں ہے	نہیں ہیں	نہیں تھا/نہیں تھی	نہیں تھے/نہیں تھیں

یہاں ''افعالِ معیّن'' سے کسی چیز کی موجودگی اور غیر موجودگی ظاہر ہوتی ہے۔ اثبات یا موجودگی ظاہر کرنے کے لیے زمانۂ حال میں "است" اور "اند" نیز زمانۂ ماضی میں "بُود" اور "بودند" استعمال کرتے ہیں۔ مثلاً:

آن مداد است۔ (وہ پنسل ہے)

آن ها درختان هستند۔ (وہ درخت ہیں)

نفی یا غیر موجودگی ظاہر کرنے کے لیے "نیست" اور "نیستند" استعمال کرتے ہیں۔ مثلاً:

این قلم نیست۔ (یہ قلم نہیں ہے)

این ها شاگردانِ مدرسه نیستند۔ (یہ لوگ مدرسہ کے طالب علم نہیں ہیں)

صیغہ	واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلم	جمع متکلم
علاماتِ ضمیری (زمانۂ حال)	هست	هستند	هستی	هستید	هستم	هستیم
مثبت	است	اند	اِی	اِید	اَم	اِیم
منفی	نیست	نیستند	نیستی	نیستند	نیستم	نیستیم

علاماتِ ضمیری (زمانۂ ماضی)

مثبت	بُود	بُودند	بُودی	بُودید	بُودم	بُودیم
منفی	نبود	نبودند	نبُودی	نبودید	نبودم	نبودیم

مصدر "باشیدن" (ہونا) : to be ← مادّۂ مضارع (Present stem) ← باش

مثبت	باشد	باشند	باشی	باشید	باشم	باشیم
منفی	نباشد	نباشند	نباشی	نباشید	نباشم	نباشیم

مصدر "شدن" (ہونا) : to be ; to become ← مادّۂ مضارع (Present stem) ← شو

مثبت	شود	شوند	شوی	شوید	شوم	شویم
منفی	نشود	نشوند	نشوی	نشوید	نشوم	نشویم

مصدر "خواستن" (مانگنا، چاہنا) : to desire, to wish ← مادّۂ مضارع (Present stem) ← خواہ

مثبت	خواهد	خواهند	خواهی	خواهید	خواهم	خواهیم
منفی	نخواهد	نخواهند	نخواهی	نخواهید	نخواهم	نخواهیم

مصدر "توانستن" (سکنا) : to be able, to can ← مادّۂ مضارع (Present stem) ← توان

مثبت	تواند	توانند	توانی	توانید	توانم	توانیم
منفی	نتواند	نتوانند	نتوانی	نتوانید	نتوانم	نتوانیم

مصدر "بایستن" [چاہنا (جیسے جانا چاہیے)، لازم ہونا] to be necessory must ←

مادّۂ ماضی مضارع (Present stem) ← بایی

مثبت	باید	بایند	بایی	بایید	بایم	باییم
منفی	نباید	نبایند	نبایی	نبایید	نبایم	نباییم

مصدر "شایستن" [چاہنا (مثلاً جھوٹ نہیں بولنا چاہیے)، مستحق ہونا] to be fit, to be worthy of ←

مادّۂ ماضی مضارع (Present stem) ← شایی

مثبت	شاید	شایند	شایی	شایید	شایم	شاییم
منفی	نشاید	نشایند	نشایی	نشایید	نشایم	نشاییم

---

٦ مصادر (Infenitives)

مصادر ''مصدر'' کی جمع ہے۔ فارسی میں مصدر کے آخر میں "دَن" یا "تـن" آتا ہے۔ اردو میں فعل کے آخر میں ''نا'' اور انگریزی میں verb کے شروع میں 'to' آتا ہے۔ انھیں ''علامتِ مصدر'' کہتے ہیں۔ مثلاً 'آمـدن' یعنی آنا، 'نشستـن' یعنی بیٹھنا۔

ہر مصدر کے آخر میں "ن" آتا ہے۔ اگر مصدر سے "ن" نکال دیں تو مادّۂ ماضی (ماضی مطلق صیغۂ واحد غائب) بن جاتا ہے۔ جیسے آمـدن سے آمـد (وہ آیا) اور نشستـن سے نشسـت (وہ بیٹھا) وغیرہ، مادّۂ ماضی اور مادّہ مضارع دیے جا رہے ہیں۔

مادّہ مضارع (امر) [Present stem]	مادّۂ ماضی [Past stem]	Meaning in English	اردو معنی	مصدر [Infinitives]
آ / آی	آمد	to come	آنا	آمدن
رو	رفت	to go	جانا	رفتن
نویس	نوشت	to write	لکھنا	نوشتن
خوان	خواند	to read	پڑھنا	خواندن
خور	خورد	to eat	کھانا	خوردن
نوش	نوشید	to drink	پینا	نوشیدن
خند	خندید	to laugh	ہنسنا	خندیدن
گری	گریست	to weep	رونا	گریستن
آور / آر	آورد	to bring	لانا	آوردن
بَر	بُرد	to carry, to take away	لے جانا	بُردن
خَر	خرید	to buy	خریدنا	خریدن
فروش	فروخت	to sell	بیچنا	فروختن
زی	زیست	to remain alive	جینا، زندہ رہنا	زیستن
میر	مُرد	to die	مرنا	مُردن
ایست	ایستاد	to stand	کھڑا ہونا	ایستادن
نشین	نشست	to sit	بیٹھنا	نشستن
بین	دید	to see, to meet	دیکھنا، ملنا	دیدن
پُرس	پُرسید	to ask	پوچھنا	پُرسیدن
گو / گوی	گفت	to say, to tell	کہنا	گفتن
ساز	ساخت	to make, to build	بنانا	ساختن
خواب	خوابید	to sleep	سونا	خوابیدن
بَر خیز	بَرخاست	to rise	اُٹھنا	بَرخاستن
زن	زد	to strike, to beat	مارنا	زدن
کُش	کُشت	to kill	(جان سے) مارنا	کُشتن
کُن	کرد	to do	کرنا، انجام دینا	کردن

مادّہ مضارع (امر) [Present stem]	مادّۂ ماضی [Past stem]	Meaning in English	اردو معنی	مصدر [Infinitives]
کَن	کَند	to dig, to root out	کھودنا، اکھیڑنا	کَندن
کَش	کشید	to draw	کھینچنا	کشیدن
شناس	شناخت	to recognise, to know	پہچاننا، جاننا	شناختن
آرای	آراست	to decorate	سجانا	آراستن
بُر	بُرید	to cut	کاٹنا	بُریدن
پَر	پَرید	to fly	اُڑنا	پَریدن
بار	بارید	to rain	بارش ہونا	باریدن
چین	چید	to pick up, to arrange	چُننا، ترتیب دینا	چیدن
پوش	پوشید	to wear	پہننا	پوشیدن
دِہ	داد	to give	دینا	دادن
جهه	جَست	to jump	کودنا/ چھلانگ لگانا	جَستن
جُو	جُست	to search, to find	ڈھونڈنا	جُستن
ترس	ترسید	to fear	ڈرنا	ترسیدن
دار	داشت	to have	رکھنا	داشتن
بردار	برداشت	to lift, to take	اٹھانا، لینا	برداشتن
آموز	آموخت	to learn, to teach	سیکھنا، سکھانا	آموختن
روی	روئید	to grow	اُگنا	روئیدن
کار	کاشت	to grow, to sow	اگانا، بونا	کاشتن
فرست	فرستاد	to send	بھیجنا	فرستادن
نمای	نمود	to show	دکھلانا	نمودن
دَو	دَوید	to run	دوڑنا	دَویدن
رِسان	رِسانید	to reach	پہنچانا	رِسانیدن
رس	رسید	to arrive, to reap	پہنچنا، میوہ کا پکنا	رسیدن
سوز	سوخت	to burn	جلنا، جلانا	سوختن

مادّہ مضارع (امر) [Present stem]	مادّۂ ماضی [Past stem]	Meaning in English	اردو معنی	مصدر [Infinitives]
افروز	افروخت	to kindle	روشن کرنا	افروختن
گریز	گریخت	to flee, to run away	بھاگنا، فرار کرنا	گریختن
آفرین	آفرید	to create	پیدا کرنا	آفریدن
باش	باشید	to be	ہونا/رہنا	باشیدن
شو	شُد	to be, to become	ہونا	شدن
خواه	خواست	to desire, to wish	مانگنا، چاہنا	خواستن
توان	توانست	to can	سکنا	توانستن
بای	بایست	to be necessary, must	چاہنا، لازم ہونا	بایستن
شایی	شایست	to be fit, to be worthy of	مستحق ہونا	شایَستن
شوی	شست	to wash	دھونا	شستن
آمیز	آمیخت	to mix	مِلانا	آمیختن
آزار	آزُرد	to annoy	ستانا	آزُردن
آزمای	آزمود	to test	آزمانا	آزمودن
اندوز	اندوخت	to amass	جمع کرنا، ذخیرہ کرنا	اندوختن
بخش	بخشید	to forgive	خطا بخشنا	بخشیدن
بند	بست	to shut, to tie	باندھنا/بند کرنا	بستن
ده	داد	to give	دینا	دادن
دان	دانِست	to know	جاننا	دانِستن
شنو	شنید	to hear	سننا	شُنیدن
نهه	نهاد	to put, to place	رکھنا	نهادن
یاب	یافت	to find	پانا	یافتن

۵ فعل (Verb)

زمانہ کے اعتبار سے فعل کی تین قسمیں ہوتی ہیں :

(۱) زمانۂ ماضی (۲) زمانۂ حال (۳) زمانۂ مستقبل

زمانۂ ماضی کی ۶ قسمیں ہیں :

(۱) ماضی مطلق (۲) ماضی قریب یا ماضی نقلی (۳) ماضی بعید

(۴) ماضی استمراری (۵) ماضی شکّی یا احتمالی (۶) ماضی تمنائی یا شرطی

فارسی جملہ : فارسی جملے میں پہلے 'فاعل' اور آخر میں 'فعل' آتا ہے۔ باقی متعلقات درمیان میں آتے ہیں۔ جملوں میں فعل، فاعل کے مطابق ہوتا ہے۔ اگر 'فاعل' واحد ہو تو 'فعل' بھی واحد ہوگا۔ 'فاعل' جمع ہو تو 'فعل' بھی جمع ہوگا۔ گویا 'فعل کی گردان' فاعل یا ضمیر کے مطابق ہوگی۔

فیروز از بازار آمد۔ پسران از بازار آمدند۔

۸ ماضیٔ مطلق (Past Indefinite Tense)

'ماضی مطلق' وہ 'فعل' ہے جس میں گزرے ہوئے زمانے میں کام کا ہونا ظاہر ہوتا ہے، لیکن کام ہونے کے صحیح وقت کا تعین نہیں ہوسکتا کہ آیا کام قریب کے گزرے ہوئے زمانے میں ہوا ہے یا دُور کے۔

قاعدہ : 'ماضی مطلق' بنانے کا قاعدہ یہ ہے کہ مصدر کے آخر کا 'ن' گرادیں تو ماضی مطلق کا 'صیغۂ واحد غائب' بنتا ہے۔ جسے ہم مادّۂ ماضی کہتے ہیں۔ جیسے 'آمدن' سے 'آمد' یعنی 'وہ آیا'۔ 'رفتن' سے 'رفت' یعنی 'وہ گیا'۔ باقی صیغوں کے لیے 'آمد' اور 'رفت' کے بعد 'علامتِ ضمیر' لگاتے ہیں :

'علامتِ ضمیر' اور مصدر 'آمدن' سے ماضی مطلق کی گردان :

صیغے	واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلم	جمع متکلم
علامت ضمیر	—	ند	ی	ید	م	یم
گردان	رفت	رفتند	رفتی	رفتید	رفتم	رفتیم
ترجمہ	وہ گیا	وہ سب گئے	تو گیا	تم سب گئے	میں گیا	ہم سب گئے

۹ ضمائر فاعلی (Subjective Pronouns)

صیغے	واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلم	جمع متکلم
ضمائر	او	ایشان	تو	شما	من	ما
ترجمہ	وہ، اس نے	وہ، انھوں نے	تو، تُو نے	تم، تم نے	میں، میں نے	ہم، ہم نے

مثالیں :

او رفت ، ایشان به بازار رفتند ، تو سیب خوردی ، شما از بازار میوه های تازه خریدید ، من نامه توشتم ، ما به دوستانِ خود برای گردش لبِ دریا رفتیم، ایشان با ماشین از کجا آمدند؟ ، ما چه کار کردیم، من در جنگل شیر دیدم۔

'ضمائر فاعلی' کے ساتھ مصدر 'آمدن' کی زمانۂ ماضی مطلق میں گردان :

صیغے	واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلم	جمع متکلم
گردان	او آمد۔	آنها آمدند۔	تو آمدی۔	شما آمدید۔	من آمدم۔	ما آمدیم۔
ترجمہ	وہ آیا۔	وہ سب آئے۔	تو آیا۔	تم سب آئے۔	میں آیا۔	ہم سب آئے۔

پُرسش / Exercise

(الف) ترجمہ کیجیے :

او کتابِ احمد آورد۔ ما گلابِ خوب آوردیم۔ من "شاه نامۂ فردوسی" خواندم۔ ایشان لباس های نَو پوشیدند۔ شما از بازار میوۂ تازه خریدید۔ تو برادرِ حامد را نامه نوشتی۔

(ب) مصادر آوردن، خوردن اور پُرسیدن سے ماضی مطلق میں گردان مع ترجمہ کیجیے۔

(ج) مناسب 'ضمائر فاعلی' سے جملے مکمل کیجیے :

(۱) ..... از بازار نان آورد۔

(۲) ..... آبِ خنك نوشیدند۔

(۳) ..... قلمِ نو خریدم ۔

(٤) ..... کارِ خود را کردیم۔

(٥) ..... سیبِ شیرین خوردید۔

۱۰ ضمائر مفعولی (Objective Pronouns)

وہ 'ضمیر' جو مفعول کے طور پر استعمال ہوتی ہے، 'ضمیر مفعولی' کہلاتی ہے۔

صیغے	ضمائر مفعولی	اردو ترجمہ
واحد غائب	او را	اُس کو، اُسے
جمع غائب	ایشان را	ان کو، انھیں
واحد حاضر	تو را	تجھ کو، تجھے
جمع حاضر	شما را	آپ کو، تمھیں
واحد متکلم	مرا	مجھ کو، مجھے
جمع متکلم	مارا	ہم کو، ہمیں

۱۱ ضمائر اضافی (ضمائر متّصل) (Possessive Pronouns)

جو 'ضمیر' کسی چیز کا تعلق بتانے کے لیے استعمال ہوتی ہے۔ اُسے 'ضمیر اضافی' کہتے ہیں۔

واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلم	جمع متکلم
ش / اش	شان	ت / اَت	تان	م / اَم	مان
قلمش	قلم شان	قلمت	قلم تان	قلمم	قلم مان
اُس کی قلم	اُن کی قلم	تیری قلم	آپ کی قلم	میری قلم	ہمارا قلم
خانۂ اش	خانۂ شان	خانۂ اَت	خانۂ تان	خانۂ اَم	خانۂ مان
اُس کا گھر	اُن کا گھر	تیرا گھر	آپ کا گھر	میرا گھر	ہمارا گھر

ضمائر مفعولی اور اضافی کا استعمال :

من احمد را نامه نوشتم۔ او کتابم بُردش۔ لباس های شان خوب اند۔ برادرم دی روز از ممبئی آمد۔ مادر مان مارا طعام های خوش ذائقه خوراننـد۔ شما مدادم دادید۔ تو درسِ جغرافیه خواندی۔ من خانۂ شان رفتم۔

پُرسش / Exercise

فارسی میں ترجمہ کیجیے :

میں اس کے گھر گیا۔ ہماری بہن ناگپور سے سنترہ لائی۔ طلبہ کی کتابیں ان کے بستوں میں ہیں۔

تمھارے بھائی نے خط لکھا۔ ہم نے ٹھنڈا پانی پیا۔

---

۱۲ ماضی قریب (ماضی نقلی) (Present Perfect Tense)

'ماضی قریب' وہ فعل ہے جس میں قریب کے گزرے ہوئے زمانے میں کام کا ہونا ظاہر ہوتا ہے :

قاعدہ : ماضی مطلق کے صیغۂ واحد غائب یا مادہ ماضی کے آگے " ہ است" بڑھانے سے ماضی قریب بنتا ہے۔ مثلاً آمدن سے 'ماضی مطلق واحد غائب' آمد۔ آمد کے آگے " ہ است" لگائیں تو " آمدہ است" صیغۂ واحد غائب بنتا ہے۔ باقی صیغوں کے بنانے کے لیے 'است' کی جگہ علامتِ ضمیر استعمال کی جاتی ہے۔

مثال :

صیغے	علامتِ ضمیر	گردان	ترجمہ
واحد غائب	-	آمدہ است۔	وہ آیا ہے۔
جمع غائب	ند	آمدہ اند۔	وہ آئے ہیں۔
واحد حاضر	ی	آمدہ ای۔	تو آیا ہے۔
جمع حاضر	ید	آمدہ اید۔	تم سب آئے ہو۔
واحد متکلم	م	آمدہ ام ۔	میں آیا ہوں۔
جمع متکلم	یم	آمدہ ایم۔	ہم سب آئے ہیں۔

مثالیں :

خدا زمین و آسمان را آفریدہ است۔ ایشان برای ما میوہ های تازہ فرستادہ اند۔ من آبِ خنک نوشیدہ ام۔ ما او را کتاب های خوب دادہ ایم۔ تو برادرِ حمید را نامہ نوشتہ ای۔ شما میز و صندلی خریدہ اید۔ او کتابم بُردہ است۔ ما قلمِ قشنگی آوردہ ایم۔ من "گلستانِ سعدی" را خواندہ ام۔

پُرسش / Exercise

(الف) مصدر "گفتن" ، "خواندن" اور "خریدن" سے زمانۂ ماضی قریب کی گردان لکھیے اور ان کا ترجمہ بھی کیجیے :

(ب) مناسب ضمائر سے جملے مکمل کیجیے :

(۱) ..... نان آورده اند۔

(۲) ..... از قلمِ سرخ نوشته ام۔

(۳) ..... کارِ خوب کرده اید۔

(ج) اردو میں ترجمہ کیجیے :

ایشان لباس های نو پوشیده اند، تو "داستانِ الف لیله" شنیده ای۔ من درسِ خود را حاضر کرده ام۔ ما او را میوه های شیریں و تازه داده ایم۔ او قلمِ قشنگی آورده است۔

---

۱۳ حرف های جارّه (حرفِ اضافه) (Preposition)

'حرف جارّہ' یا 'حرف اضافہ' سے مراد وہ کلمے ہیں جو 'اسم' یا 'ضمیر' سے قبل آتے ہیں اور اس کے معنی کو 'فعل' یا 'اسم' سے ملاتے ہیں۔

حرفِ اضافہ دو طرح کے ہوتے ہیں۔

(۱) وہ جو 'اضافت' یا 'زبر' کے بغیر استعمال ہوتے ہیں، جیسے با، به، در، از، جز، تا، بی وغیرہ۔

(۲) اور دوسرے وہ جو اضافت کے ساتھ استعمال ہوتے ہیں، جیسے روی، زیر، بیرون، برای، درون، توی، نزدیك، پیش وغیرہ۔

(۱) او درونِ اتاق رفت۔

(۲) من اِمروز از ناگپور آمدم۔

مندرجہ بالا دونوں جملوں میں دو اسم ہیں : 'اُتاق' اور 'ناگپور'۔ ان دونوں اسموں سے 'درون' اور 'از' حروف جڑے ہوئے ہیں۔ اِن کی وجہ سے اسم 'اُتاق' کی نسبت فعل 'رفت' سے قائم ہوئی اور ناگپور کی نسبت 'آمدم' سے قائم ہوئی۔

درج ذیل جملوں میں 'حرفِ اضافہ' کا استعمال دیکھیے۔

پدرِ من دیروز از دکان برای من قلم خرید۔ من نامۂ شما زیر کتاب نهاده ام۔ ایشان توی اُتاق نشسته اند۔ موهن با اتو بوس به ایست گاه رفته است۔ کتابِ منیزه روی میز است۔ پرنده بَر درخت است۔ خانه اش نزدیك خانه من است۔

پُرسش / Exercise

(الف) مناسب حروفِ اضافه سے خالی جگہ پُر کیجیے :

(۱) ما ..... بازار ..... شما سیب و میوه های تازه آوردیم۔

(۲) بچّه ها ..... خانه ..... مدرسه رفتند۔

(۳) دوستِ من ..... صبح ..... شام گردش کرد۔

(٤) من کتابش ..... میز گذاشته ام۔

(٥) ..... ممبئی ..... اورنگ آباد پانصد کیلو میتر فاصله است۔

(ب) فارسی میں ترجمہ کیجیے :

(۱) راشد کرسی پر بیٹھا ہے۔

(۲) اُس نے پنسل میز پر رکھی۔

(۳) گوپال اپنے دوستوں کے ساتھ دہلی گیا۔

(۴) اشہر نے مالیگاؤں سے مجھے خط لکھا۔

---

۱۴ حرف های اِستفهام (Interrogative Praticles)

کی (که) چه، چِرا ، چطور ، چند تا ، کجا ، کَی (چه وقت) ، کدام ، آیا ، چگونه ۔

وہ کلمے جو کسی بات کے پوچھنے کے لیے کام میں لائے جاتے ہیں 'حرف های استفهام' کہلاتے ہیں۔

(۱) کی از دهلی آمد ؟ * محمود از دهلی آمد۔

(۲) حامد به کُجا رفت ؟ * حامد به بازار رفت۔

(۳) زبیر چطور به مدرسه رفت؟ * زبیر با دو چرخه به مدرسه رفت۔

(٤) تو چند تا خواهر داری؟ * من سه خواهران دارم۔

(٥) شما کَی (چه وقت) از امراوتی آمدید؟ * من دیروز صبح از امراوتی آمدم۔

پُرسش / Exercise

قوسین میں دیے گئے الفاظ کی مدد سے خالی جگہ پُر کیجیے :

(۱) شما ..... این کار کردید ؟ (چه ، چِرا ، آیا)

(۲) ایشان ..... از دهلی آمدند؟ (کَی ، چه ، کُجا)

(۳) تو برادرِ شکیل را ..... جواب دادی؟ (کی ، چندتا ، چه)

(٤) او این کتاب را از ..... خرید؟ (چه ، کی ، کدام)

(٥) اسمِ مادرش ..... است؟ (کُجا ، چه ، چطور)

۱۵ ماضی بعید (Past Perfect Tense)

ماضی بعید وہ فعل ہے جس میں دور کے گزرے ہوئے زمانے میں کام کا ہونا ظاہر ہوتا ہے، یا یہ ظاہر ہوتا ہے کہ گزرے ہوئے زمانے میں کام بہت پہلے ہو چکا تھا۔

قاعدہ : 'ماضی مطلق واحد غائب' (یا مادّہ ماضی) کے آگے 'ہ بود' بڑھانے سے 'ماضی بعید' واحد غائب بن جاتا ہے۔

جیسے : آمد + ہ + بود = آمدہ بود (وہ آیا تھا)

باقی صیغوں کے لیے گردان اُسی طرح ہوگی جس طرح ہم نے ماضی مطلق یا 'ماضی قریب' میں علامتِ ضمیر آخر میں لگائی ہیں :

مصدر "دیدن" سے ماضی بعید میں گردان :

صیغے	علامتِ ضمیر	گردان	ترجمہ
واحد غائب	-	او دیدہ بُود۔	اُس نے دیکھا تھا۔
جمع غائب	ند	ایشان دیدہ بُودند۔	ان لوگوں نے دیکھا تھا۔
واحد حاضر	ی	تو دیدہ بُودی۔	تو نے دیکھا تھا۔
جمع حاضر	ید	شما دیدہ بُودید۔	تم لوگوں نے دیکھا تھا۔
واحد متکلم	م	من دیدہ بُودم۔	میں نے دیکھا تھا۔
جمع متکلم	یم	ما دیدہ بُودیم ۔	ہم سب نے دیکھا تھا۔

مثالیں :

او انعام یافتہ بُود۔ تُو قلمش بردہ بُودی۔ من از باغ سیبِ رسیدہ آوردہ بُودم۔ شما شیرِ گرم نوشیدہ بودید۔ ما در جنگل پَلنگ دیدہ بودیم۔ ایشان دیروز بہ کُجا رفتہ بودند۔

پُرسش / Exercise

(الف) مصدر "خوردن" اور "نشستن" سے ماضی بعید میں مع ترجمہ گردان کیجیے :

(ب) 'ماضی بعید' کے مناسب افعال لکھ کر جملے مکمل کیجیے :

(۱) من از پرویز ..... (پُرسید)

(۲) ایشان کارِ نیك ..... (کردن)

(۳) او 'گلستانِ سعدی' ..... (خواندن)

(٤) شما در اُتاق روی نیمکت ..... (نشستن)

(ج) فارسی میں ترجمہ کیجیے :

(۱) تم نے بلّی کو دیکھا تھا؟ (۲) وہ کیوں یہاں آیا تھا؟

(۳) اکبر اور جمیل نے امتحان دیا تھا۔ (۴) ہم اسکول گئے تھے۔

(۵) تو کیوں ہنسا تھا؟

---

۱۶ مضارع (Aorist)

'مضارع' وہ 'فعل' ہے جس میں زمانۂ حال اور 'مستقبل' دونوں کے معنی پائے جاتے ہیں۔مثلاً 'رفتن' سے 'رَوَد' یعنی وہ جاتا ہے یا جائے گا۔ 'آمدن' سے 'آید' یعنی وہ آتا ہے یا آئے گا۔ 'یافتن' سے 'یابد' یعنی وہ پاتا ہے یا پائے گا وغیرہ۔

'مصدر' سے 'مضارع' بنانے کے کوئی آٹھ قاعدے ہیں،لیکن اس ابتدائی مرحلے میں ان کی تفصیلات میں جانا مناسب نہیں۔مصدر کے ساتھ ہم نے پچھلے سبق میں 'مادّۂ مضارع' یاد کیا ہے۔

'مادّۂ مضارع' سے 'فعلِ مضارع' بنانا زیادہ آسان ہے۔جدید فارسی گرامر میں اسی طریقہ کو استعمال میں لایا گیا ہے۔ چنانچہ فعلِ مضارع بنانے کے لیے 'مادّۂ مضارع' کے آگے 'د' بڑھا دیں اور 'د' سے پہلے والے حرف پر زبر لگا دیں تو 'فعل مضارع' 'واحدغائب' بن جاتا ہے۔

مصدر	مادّۂ مضارع	فعل مضارع	ترجمہ
آوردن	آور	آوُرد	وہ لاتا ہے، یا لائے گا
کردن	کُن	کُنَد	وہ کرتا ہے، یا کرے گا

’مصدر‘ ’یافتن‘ سے ’مضارع‘ میں گردان :

صیغہ	علامتِ ضمیر	گردان	ترجمہ
واحد غائب	—	او یا بد	وہ پاتا ہے یا پائے۔
جمع غائب	ند	ایشان یا بند	وے سب پاتے ہیں یا پائیں۔
واحد حاضر	ی	تو یا بی	تو پاتا ہے یا پائے۔
جمع حاضر	ید	شما یا بید	تم سب پاتے ہو یا پاؤ
واحد متکّلم	م	من یا بم	میں پاتا ہوں یا پاؤں
جمع متکّلم	یم	ما یا بیم	ہم سب پاتے ہیں یا پائیں

پُرسش / Exercise

- ترجمہ کیجیے :

(۱) حالا چه کُنیم و کُجا برویم ؟

(۲) در نامه چه بنویسند ؟

(۳) اگر تو دوا بخوری خوب بشوی ۔

(٤) بچّه ها مار را نَزَنَند مبادا بگزَد ۔

(٥) اگر با ما دیگر کاری ندارید مُرخَصّ شویم ۔

۱۷ زمانِ حال (Present Tense)

زمانۂ حال وہ فعل ہے جس سے موجودہ زمانے میں کام کا ہونا ظاہر ہوتا ہے۔ مثلاً ’می آید‘ وہ آتا ہے یا وہ آرہا ہے۔ ’می رَوَد‘ وہ جاتا ہے یا وہ جارہا ہے۔

مضارع کے صیغوں سے پہلے ’می‘ بڑھا دینے سے زمانۂ حال بنتا ہے۔

مصدر نوشتن سے زمانۂ حال کی گردان :

صیغے	واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلّم	جمع متکلّم
گردان	می نویسد	می نویسند	می نویسی	می نویسید	می نویسم	می نویسیم
ترجمہ	وہ لکھتا ہے	وہ سب لکھتے ہیں	تو لکھتا ہے	تم سب لکھتے ہو	میں لکھتا ہوں	ہم سب لکھتے ہیں
	وہ لکھ رہا ہے	وہ سب لکھ رہے ہیں	تو لکھ رہا ہے	تم سب لکھ رہے ہو	میں لکھ رہا ہوں	ہم سب لکھ رہے ہیں

چند مثالیں :

ما از دبستان می آییم — ایشان کارِ خودرا انجام می دهند ۔

مانامۂ احمد می خوانیم — من امروز به ممبئی می روم ۔

درتابستان هوا گرم می شود — تو به کجا می روی ؟

امروز مادرِ من از ممبئی می آید

پُرسش / Exercise

(الف) مصدر 'آمدن' اور 'رفتن' سے زمانۂ حال میں گردان مع ترجمہ کیجیے ۔

(ب) اُردو میں ترجمہ کیجیے :

(۱) اوکارمی کند ۔

(۲) مابرای گردش می رویم ۔

(۳) در فصلِ بهار میوه هامی رسند ۔

(٤) موهن چه می خورد ؟

(٥) برادرِ شما در حیاطِ مدرسه بازی می کند ۔

(ج) فارسی میں ترجمہ کیجیے :

(۱) وہ خط لکھ رہا ہے۔

(۲) بچے کیوں دوڑ رہے ہیں۔

(۳) سیما مدرسے سے گھر جارہی ہے۔

(۴) تم بلّی کو کیوں ستا رہے ہو؟

۱۸ زمان مستقبل (Future Tense)

زمانۂ مستقبل وہ فعل ہے جس میں آنے والے زمانے میں کسی کام کا کرنا پایا جائے، جیسے : خواهد آمد = وہ آئے گا

خواهد رفت = وہ جائے گا۔

قاعدہ : ماضی مطلق صیغۂ واحد غائب کے آگے 'خواهد بڑھانے' سے فعلِ مستقبل بنتا ہے۔ مستقبل کی گردان کرتے وقت یہ بات یاد رکھنی چاہیے کہ گردان صرف خواهد کی ہوگی یعنی علامتوں کی تبدیلی صیغوں کے اعتبار سے 'خـواهـد' میں ہوگی اور بنیادی فعل، جیسے : آمد اور رفت) ہمیشہ ماضی مطلق صیغۂ واحد غائب کی حالت میں بغیر کسی تبدیلی کے رہے گا۔

خـواهـد کی گردان کا طریقہ یہ ہے کہ واحد غائب خواهد سے دوسرے صیغے بنانے کے لیے خـواهـد سے 'د' ہٹا دیں اور علامتِ ضمیر لگاتے جائیں، جیسے : خواهد ، خواهند ، خواهی ، خواهید ، خواهم ، خواهیم۔

مستقبل کی گردان :

واحد غائب	جمع غائب	واحد حاضر	جمع حاضر	واحد متکلّم	جمع متکلّم
خواهد کرد	خواهند کرد	خواهی کرد	خواهید کرد	خواهم کرد	خواهیم کرد
وہ کرے گا	وہ سب کریں گے	تو کرے گا	تم سب کروگے	میں کروں گا	ہم سب کریں گے
خواهد رفت	خواهند رفت	خواهی رفت	خواهید رفت	خواهم رفت	خواهیم رفت
وہ جائے گا	وہ سب جائیں گے	تو جائے گا	تم سب جاؤ گے	میں جاؤں گا	ہم سب جائیں گے
خواهد خواند	خواهند خواند	خواهی خواند	خواهید خواند	خواهم خواند	خواهیم خواند
وہ پڑھے گا	وہ سب پڑھیں گے	تو پڑھے گا	تم سب پڑھو گے	میں پڑھوں گا	ہم سب پڑھیں گے

چند مثالیں :

من از بـازار سیب خواهم آورد ، ما اِمسال بزیارت خانۂ کعبه خواهیم رفت ، ایشان برای پدروماد از ناگپور پر تغال خواهند آورد ، شماچه خواهید کرد ؟ او از مدرسه کی خواهد آمد ؟

پُرسش / Exercise

(الف) اُردو میں ترجمہ کیجیے :

(۱) مافردا به ممبئی خواهیم رفت ۔
(۲) من برای دوستم تحفه ای خواهم خرید ۔
(۳) ایشان لباس نو خواهند پوشید ۔
(٤) خُدا ما را خواهد آمرزید ۔
(٥) او به ممبئی خواهد رفت ۔

(ب) مصدر "گُفتن" اور "نوشتن" سے زمانۂ مستقبل میں گردان مع ترجمہ کیجیے۔

۱۹ امر و نهی (Imperative & Negative Imperative)

(الف) اَمر (Imperative) :

’اَمـر‘ وہ ’فعل‘ ہے جس میں کسی کام کے کرنے کا حکم پایا جائے۔ چوں کہ حکم صِرف مخاطِب ہی کو دیا جاتا ہے، اس لیے اس کے صرف دو ہی صیغے ہوتے ہیں : واحد حاضر اور جمع حاضر۔

قاعدہ : ’مَـادّۂ مضـارع‘ کے شروع میں ’ب‘ بڑھا دینے سے ’امـر‘ بنتا ہے۔ جیسے ’رَفتن‘ سے رو سے پہلے ’ب‘ بڑھائیں تو برو اور بروید بن جائے گا۔

مثال : (۱) صیغۂ واحد حاضر : برو = تو جا ; (۲) صیغۂ جمع حاضر = بروید / تم جاؤ / تم سب جاؤ

مثالیں : جواب بده ، آبِ تازه بنوشید ، به مدرسه برو ، جواب بنویسید

(ب) نهی (Prohibitive or Negative Imperative) :

’نهی‘ وہ فعل ہے جس میں کسی کام کے نہ کرنے کا حکم پایا جائے۔ ’فعل امر‘ کی طرح اس کے بھی دو ہی صیغے ہوتے ہیں۔

قاعدہ : ’فعل امر‘ کے شروع میں بجائے ’ب‘ کے ’م‘ یا ’ن‘ لگانے سے ’فعل نهی‘ بن جاتا ہے۔

فعلِ امر		فعلِ نهی			
واحد حاضر	جمع حاضر	واحد حاضر		جمع حاضر	
برو	بروید	مرو / نرو	(تو نہ جا)	مروید / نروید	(آپ مت جائیے)
بخور	بخورید	مخور / نخور	(تو نہ کھا)	مخورید / نخورید	(آپ نہ کھائیے)
بیا	بیایید	میا / نیا	(تو مت آ)	میایید / نیایید	(آپ مت جائیے)
بکُن	بکنید	مکُن / نکُن	(تو مت کر)	مکُنید / نکُنید	(آپ نہ کیجیے)
بیآزار	بیآزارید	میآزار / نیآزار	(تو نہ ستا)	میآزارید / نیآزارید	(آپ نہ ستائیے)
بگو	بگویید	مگو / نگو	(تو نہ بول)	مگویید / نگویید	(آپ نہ کہیے)
بنویس	بنویسید	منویس / ننویس	(تو مت لکھ)	منویسید / ننویسید	(آپ مت لکھیے)

مثالیں : از خـانـه بیـرون مرو ، کسی رادشنام مده ، امشب در عبادتِ الٰهی مشغول بباش ، کارِ امروز بـفـردا مگذار ، به آواز بلند بخوانید ، امشب به خانۂ من میا ، خاموش منشین سرو صدا مکُن ، آنچه ندانی مگو ، روی کتاب ننویس ، حسرت نخورید خدا بزرگ است۔

- درج بالا مثالوں کا اُردو میں ترجمہ کیجیے۔

۲۰ حرفِ ربط (Conjunction)

’حرفِ ربط‘ اس حرف کو کہتے ہیں جو دولفظوں، فقروں اور جملوں کو جوڑتا ہے۔ مثلاً

قلم و کتاب ، آمدن ما ورفتنِ او، این خوب است امّا آن خوب تراست۔

فارسی زبان میں عام طور پر استعمال ہونے والے حروفِ ربط درج ذیل ہیں :

که – یا ؛ نه – (نہیں) ؛ تا – (تک) ؛ اگر ، چون – (جیسے) ؛ شاید – (یہاں تک کہ) ؛ پَس – (تب پھر) ؛ چندان که – (جتنا کہ) ؛ همانکه – (جیسے) ؛ هرچند – جتنی جلدی ؛ هرگاه – (جب کبھی) ؛ تااینکه – (اس وجہ سے کہ) ؛ و – (اور) ؛ امّا ، ولے – (لیکن) وغیر۔

---

۲۱ جِنس (The Gender)

جِنس سے نر اور مادہ کا اظہار ہوتا ہے یا کسی شخص یا شے میں صنف کا نہ ہونا ظاہر ہوتا ہے۔

جس اِسم سے نر کا اظہار ہوتا ہے اُسے جنس مُذکّر کہتے ہیں۔ مثلاً اسپ نِر، خروس ، پدر ، برادر اور جس اسم سے مادہ معلوم ہو اسے جنسِ مونّث کہتے ہیں۔ مثلاً اسپِ ماده ، ماکیان ، مادر ، خواهر۔

وہ اسم جس سے بے جان شے معلوم ہو اُسے جنسِ معّرا یا لاجنس کہتے ہیں۔ مثلاً کتاب ، باد ، سنگ وغیرہ۔ اور وہ اسم جس سے نر یا مادہ دونوں ظاہر ہوتے ہیں، اسے جنسِ مشترک کہتے ہیں۔ مثلاً پرنده ، دوست۔

جب ہم کسی جنس کا خاص طور پر اظہار کرنا چاہتے ہیں تو لفظ کے بعد نر یا مادہ کا اضافہ کردیتے ہیں۔ مثلاً شیرِ نر، شیرِ مادہ ، سگ نر ، سگ مادہ ، فیل نر، فیل مادہ۔

کبھی کبھی مرد یا زن کے الفاظ بھی جنس کو ظاہر کرنے کے لیے استعمال ہوتے ہیں۔ مثلاً مرد گدا ، زن گدا ، پیرمرد ، پیرزن ، شیرمرد، شیرزن۔

فارسی میں جنس کی بنا پر مصدر میں کوئی تبدیلی نہیں ہوتی، مثلاً

(۱) او رفت – وہ گیا۔ وہ گئی۔

(۲) سعدان آمد – سعدان آیا۔

نزیہہ آمد – نزیہہ آئی۔

پُرسش / Exercise

(الف) ذیل کے اسموں کی جنس مُذکّر لکھیے :

مادر ، خواهر ، عروس ، مَاکیان ، شتر ماده ، اسپ ماده ، پیرزن ، خانم ، بانو ، بیگم ، بُز ماده ، زنِ رختشو ، خاتون ، شهر بانو ، دُختر ، آهوی ماده ، زن۔

(ب) ذیل کے اسموں کی جنس مونّث لکھیے :

مرد خیاط ، داماد ، بُز بُز ، خان ، خُروس ، آقا ، بیگ ، پدر ، برادر ، خواجه ، پسر ، پسر ، شهریار ، آهوی نر ، شیر نر ، شیر مرد ، مردِ رویش ، شوهر ، مرد۔

(ج) درج ذیل الفاظ کی جنس پہچانیے :

آدم ، درخت ، سنگ ، مرد ، خواهر ، چشم ، سبزی ، آتش ، داماد ، دوست ، شریك ، همدم ، مشتری۔

☆ ☆ ☆

GRAMMAR SECTION (English)

1 SINGULAR & PLURAL (مفرد و جمع)

It is very easy to make plural in Persian. In classical Persian, the rule for forming plurals of nouns are :

(A) Add 'ان' to animate nouns (people or higher animals) e.g. :

→ خواهر (sister) → خواهران (sisters) ; یار (friend) → یاران (friends);

طِفل (child) → طِفلان (children) ; شاگرد (pupil) → شاگردان (pupils);

مُرغ (bird) → مُرغان (birds) etc.

(B) Add 'ها' to inanimate nouns (lower animals or things) e.g. :

→ مداد (pencil) → مدادها (pencils) ; ماه (month) → ماه ها (months);

میز (table) → میزها (tables) ; سنگ (stone) → سنگ ها (stones)

But in 'Modern Persian' we can use 'هـــا' or 'ان' for most animate ones. We always use 'ها' for inanimate ones. e.g. :

→ زن ها – درخت ها – چشم ها – دوست ها – مُرغ ها etc.

(C) If the nouns end in 'ا' or 'و' add 'یان' for reasons of euphong. e.g. :

→ دانش جُویان – آهویان – دانایان – آقایان – جنگجویان – دروغ گویان etc.

(D) In nouns ending in a vowel 'ه' the 'ه' is dropped and we add 'گان' ـ e.g. :

→ پرنده → پرندگان ; ستاره → ستارگان ; پس مانده → پش ماندگان

رائے دهنده → رائے دهندگان ; باشنده → باشندگان etc.

(E) If the number precedes noun, noun remains singular. e.g. :

→ چهل حدیث – پنج انگشت – هفت رنگ – چهار درویش – پنچگانه – پنج گوشه

دو برادر – هشت پهلو – سه بار – هفت روز etc.

More Examples :

Plural (جمع)	Singular (مفرد)
بافندگان	بافنده
بچگان	بچّه
پروردگان	پرورده
خواجگان	خواجه
فرشتگان	فرشته
کُشتگان	کُشته
اعزاز یافتگان	اعزازیافته
سیّار گان	سیّاره
تابید گان	تابیده
تشنگان	تشنه
زلزله زدگان	زلزله زده
دیدگان	دیده

Plural (جمع)	Singular (مفرد)
مصیبت زدگان	مصیبت زده
سیلاب زدگان	سیلاب زده
پَلنگان	پَلنگ
کُودکان	کودك
پیران	پیر
مُریدان	مُرید
ماشین ها	ماشین
توپ ها	توپ
روزها	روز
اِسم ها	اِسم
چیزها	چیز
قلم ها	قلم

Plural (جمع)	Singular (مفرد)
زنان	زن
دُختران	دُختر
مادران	مادر
پدران	پدر
پسران	پسر
مردان	مرد
درویشان	درویش
بزرگان	بزرگ
شگان	سگ
دانش مندان	دانش مند
مردمان	مردم

Exercise / پُرسش

(A) Write singular :

دانش آموزان ، مورچگان ، گوسفندان ، پزشکان ، عروسك ها

(B) Make plural :

آموزگار ، باد ، اَسب ، بزرگ ، خواجه

2 ADJECTIVAL CONSTRUCTION (مرکّب توصیفی)

An adjective (صفت) is a word used with a noun to denote some quality or other attributes belonging to the person or the thing represented by the noun e.g. شیرین meaning sweet, بُزرگ big and سیاه means black etc.

Examples :

سیبِ شیرین (a sweet apple)

میهنِ بزرگ (a big country)

سگ سیاه (a black dog)

In the above examples شیرین , بزرگ and سیاه are adjectives and سیب , میهن and سنگ are nouns, qualified by these adjectives and are called موصوف .

In a sentence صفت is generally placed after موصوف and both are connected with zeer ـِ (e) which is called اضافتِ توصیفی . In case the last letter of موصوف is 'ا' or 'و' then zeer is replaced by 'ی' and pronounced 'ye' as in هوایِ سرد and لیمویِ تُرش etc.

If the last letter is 'ر' or 'ها' as in خانهٔ قشنگ – گُربهٔ سفید – کلاهِ کج – راهِ راست etc. These constructions are called 'Adjectival construction.'

Examples :

دُختر زیبا	دوای تلخ	بچّهٔ کوچك	مردِ گرسنه	خوی نیك
جُوجهٔ سِفید	آبِ خنك	بوی بد	پَنجرهٔ بَسته	مادرِ مهربان
روی قشنگ	تختهٔ سیاه	گُلِ سُرخ	لیموی تُرش	نارگیِ شیرین

Exercise / پُرسش

(1) Add adjective to the following words :

لباس ، اسب ، میوه ، گلابی ، پَسر ، کتاب

(2) Translate into Persian :

گرم ہوا ، اونچا درخت ، پرانا جوتا ، کڑوا پھل

(3) Translate into Urdu :

درِ کهُنه ، وطنِ عزیز ، مَردِ دانا ، صدای بُلند

3 POSSESSIVE CONSTRUCTION (مرکّب اضافی)

مضاف　　مضافِ الیه　　اضافتِ نسبتی

Every possessive construction must have three parts viz the first of the governing noun is termed as 'مضاف' and the other noun governed is called 'مضاف الیه' and the vowel zeer (ـِـ) is called 'اضافتِ نسبتی' or 'کسرۂ اضافی'

'مرکّب اِضافی' the genitive or possessive case is formed by the short vowel zeer to the noun as in خوشۂ انگور meaning bunch of grapes. کتاب شهلا shahla's book. In these constructions خوشه and کتاب are مضاف and انگور and شهلا are مضاف الیه. 'اضافت نسبتی' is used in the same way as we have used in 'اضافتِ توصیفی'

Examples :

خانۂ پرویز	کلاهِ برادر	صندلیِ پزِشك
پَنجرۂ مَن	مارِ آستین	ماهیِ دریا
نامۂ پدر	نانِ گندم	آب وهوای افریقه
کتاب خانۂ دبستان	بیاضِ سلیم	سزای موت
گُربۂ لیلیٰ	آبِ حوض	دوای مریض

Exercise / پُرسش

(1) Add مضاف or مضاف الیه to the following words :

پیراهن ، پا ، خانه ، درخت ، چشم

(2) Translate into Persian :

جَو کا دانه ، باغ کا دروازه ، کشمیر کا سیب ، شیخ سعدی کا وطن ، سر کا درد

(3) Translate into English :

سگِ کوچه ، بچّۂ راهُل ، مدادِ دانش جُو ، آرزوی دِل ، باغِ آفریدی

4 DEMONSTRATIVE PRONOUNS (اشاره و مشارٌ الیه)

That	آن	— This	این
Those	آنها (یا) آنان	_ These	اینها (یا) اینان

Those pronouns which point out the thing to which they refer are called 'اشاره' (Demonstrative Pronouns). To point out an object near to the speaker این meaning 'this' is used as singular and plural of it is ایـنـهـا or ایـنـان . To point out an object distant from the speaker آن meaning 'that' is used and plural of the same is آنها or آنان. The things which are pointed out are called مشارٌالیه.

Examples :

This is a book.	این کتاب است۔
This is a table.	این میز است۔
This is a chair.	این صندلی است۔
That is a car.	آن ماشین است۔
That is a cow.	آن گاو است۔
That is a policeman.	آن پُلیس است۔

5 AUXILIARY VERBS (Forms of to be) (افعالِ معیّن)

Present Tense (زمانۂ حال)		Past Tense (زمانۂ ماضی)	
Singular	Plural	Singular	Plural

Positive (مثبت)

است / ست / هست	اند / استند / هستند	بُود / باشد	بُودند / باشند
is	are	was	were

Negative (منفی)

نیست	نیستند	نبود / نباشد	نبودند / نباشند
is not (isn't)	are not (aren't)	was not (wasn't)	were not (weren't)

Auxiliary verb (to be) is used to complete the sentence and to show the presence or absence of some thing. To denote the presence in the 'Present Tense' است and 'اند' in the 'Past Tense' 'بود' and 'بوند' are used.

For Example :

That is a pencil. آن مداد است۔

Those are trees. آنها درختان هستند۔

The negative of the above forms are نیست and نیستند as. این قلم نسیت (This is not a pen) اینها شاگردانِ مدرسه نیستند۔ (These are not pupils of school.)

	I Person		II Person		III Person	
	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
Personal Endings	هستیم	هستم	هستید	هستی	هستند	هست
Positive	ایم	اَم	اِید	اِی	اند	است
Nigative	نیستیم	نیستم	نیستید	نیستی	نیستند	نیست

Personal Endings (Past Tense) :

Positive	بُودیم	بُودم	بُودید	بُودی	بُودند	بُود
Nigative	نبودیم	نبودم	نبودید	نبودی	نبودند	نبود

6 INFINITIVES (مصادر)

'مصادر' (Infinitives) is plural of 'مصدر' (Infinitive) Every infinitive or verb in 'Persian' always ends either with دن or تن Hence these two terminations are called علامتِ مصدر (the sign of infinitive) such as آمدن to come, نشستن to sit.

All Persian verbs end in ن. If we drop the final letter ن from the verb, we get past-stem مادّۂ ماضی of the verb (which is always in the past-indefinite tense third person singular) Past and present stem of the verb helps us to form tenses. Few verbs with their past and present stem are given in 'Urdu Section' (i.e. at page nos. 11 & 14)

7 VERB (فعل)

There are three tenses which divide the verb into three types. They are :

(1) Past Tense (ماضی) (2) Present Tense (حال) and (3) Future Tense (مستقبل)

There are six kinds of Past Tense (ماضی) :

(1) Past Indefinite Tense (ماضی مطلق)

(2) Present Perfect Tense (ماضی قریب)

(3) Past Perfect Tense (ماضی بعید)

(4) Past Continuous Tense (ماضی استمرای)

(5) Dubius Past Tense (ماضی شکبیه)

(6) Past Optative Tense / Conditional Past (ماضی تمنائی)

Persian Sentence : In a Persian sentence the subject comes at the beginning and the verb comes at the end, and the attributes come in the middle. In the sentence the verb must agree with its subject in number and person. Therefore, the conjugation takes place according to the number and the person as :

* فیروز از بازار آمد * پسران از بازار آمدند۔

8 PAST INDEFINITE TENSE (ماضی مطلق)

The Past Indefinite Tense (ماضی مطلق) represents an action that has been completed in the past but does not indicate the correct time of action.

To form ماضیِ مطلق we drop the final letter 'ن' from the 'مصدر' which gives us past stem of the verb. To the past stem (مادّۂ ماضی) we add the personal endings and this gives us the Past Indefinite Tense.

'Personal-Ending' and 'Conjugation' :

	I Person		II Person		III Person	
	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
Personal Endings	یم	م	ید	ی	ند	No Ending
Conjugation	رفتیم	رفتم	رفتید	رفتی	رفتند	رفت
Translation	We went.	I went.	You went.	Thou went.	They went.	He/She Went.

9 SUBJECTIVE PRONOUNS (ضمائرِ فاعلی)

	I Person		II Person		III Person	
	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
Personal Endings	–	–	–	–	–	-
Subjective Pronouns	ما	من	شما	تو	ایشان	او
Translation	We	I	You	Thou (you)	They	He/She/It

A word that is used in place of a noun is called 'ضمیر' and the pronouns which indicate the subject are called subjective pronouns (ضمائرفاعلی) or (personal pronouns)

Examples :

او رفت ، ایشان به بازار رفتند ، تو سیب خوردی ، شما از بازار میوه های تازه خریدید ، من نامه نوشتم ، مابه دوستانِ خود برای گردش لبِ دریا رفتیم ، ایشان با ماشین از کُجا آمدند ؟ ماچه کار کردیم ، من در جنگل شیر دیدم ۔

Personal pronouns, personal endings and conjugation of a verb in 'Past Indefinite Tense'.

	I Person		II Person		III Person	
	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
Personal pronouns	ما	من	شما	تو	ایشان	او
personal endings	یم	م	ید	ی	ند	o Ending
Conjugation	ما آمدیم	من آمدم	شماآمدید	توآمدی	ایشان آمدند	او آمد
Translation	We came	I came	You came	You came	They came	He/She came

Exercise / پُرسش

(1) Translate into English :

او کتاب احمد آورد ، ماگلاب خوب آوردیم ، من " شاه نامۀ فردوسی " خواندم ، ایشان لباس های نُو پوشیدند ، شما از بازار میوۀ تازه خریدید ، تو به برادرِ حامد نامه نوشتی ۔

(2) Conjugate 'مصدر ، آورن ، خوردن و پُرسیدن' in present tense (ماضیٔ مطلق) with translation :

(3) Fill in the blanks with appropriate pronouns :

١- ..... از بازار نان آورد ـ

٢- ..... آبِ خنك نو شیدند ـ

٣- ..... قلم نُو خریدم ـ

٤- ..... کارِ خود را کر دیم ـ

٥- ..... سیبِ شیرین خوردید ـ

10 OBJECTIVE PRONOUNS (ضمائرِ مفعولی)

Pronouns which are used as an object are called (ضمائرِ مفعولی) objective Pronouns.

I Person		II Person		III Person	
Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
مارا	مرا	شمارا	ترا	ایشان را	او را
To us	To me	To you	To you	To them	To him or To her

11 POSSESSIVE PRONOUNS (ضمائرِاضافی یا ضمائرِ مُتّصل)

Pronouns which indicate possession are called ضمائرِ اضافی Possessive Pronouns ضمائرِ اضافی or Conjunctive Prouns ضمائر متصل as they are written on to the word as قلمش his pen, قلمم my pen :

I Person		II Person		III Person	
Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
مان	م / ام	تان	ت / ات	شان	ش / اش
قلم مان	قلمم	قلم تان	قلمَت	قلم شان	قلمش
our pen	my pen	your pen	your pen	their pen	his pen her pen
خانهٔ مان	خانهٔ ام	خانهٔ تان	خانه ات	خانهٔ شان	خانه اش
our house	my house	your house	your house	their house	his / her house

Examples of the uses of ضمائرِ مفعولی **and** ضمائرِ اضافی :

من احمد را نامه نوشتم ، او کتابم بُردش ، لباس های شان خوب اند ، برادرم دیروز از ممبئی آمد ، مادر مان مارا طعام های خوش ذائقه خورانند ، شما مدادم دادید ، تو درسِ جغرافیه را خواندی ، من خانهٔ شان رفتم ، ایشان روز سه شنبه بمدرسه نرفتند۔

Exercise / پُرسش

- **Translate in to Persian :**

(1) I went to his house.

(2) My sister brought oranges from Nagpur.

(3) Pupils books are in their bags.

(4) Your brother wrote a letter.

(5) We drank cold water.

12 PRESENT PERFECT TENSE (ماضی قریب)

The Present Perfect Tense (ماضی نقلی یا ماضی قریب) denotes recent completion of an action in near past.

This tense is regularly formed by suffixing 'ه است' to the past stem (or the Past Indefinite) with appropriate personal endings as shown in the below :

I Person		II Person		III Person	
Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
ایم	اَم	اید	ای	اند	No Ending
آمده ایم	آمده اَم	آمده اید	آمده ای	آمده اند	آمده است
We have come	I have come	You have come	You have come	They have come	He / She has come

Examples :

خدا زمین و آسمان را آفریده است ، ایشان برای ما میوه های تازه فرستاده اند ، من آبِ خنك نوشیده ام ، ما او را کتاب های خوب داده ایم ، تو برادرِ حمید را نامه نوشته ای ، شما میز وصندلی خریده اید ، او کتابم بُرده است ، ما قلم قشنگی آورده ایم ، من " گلستانِ سعدیؒ " را خوانده اَم ـ

Exercise / پُرسش

(1) Conjugate گفتن ، خواندن و خریدن **in present perfect tense** (ماضیٔ قریب) **with translation.**

(2) Fill in the blanks with appropriate pronouns :

(i) ..... نان آورده اند ـ

(ii) ..... از قلم سُرخ نوشته اَم ـ

(iii) ..... کارِ خوب کرده اید ـ

(3) Translate into English :

(i) ایشان لباس های نو پوشیده اند ـ

(ii) تو " داستانِ الف لیله " شنیده ای ـ

(iii) من درسِ خود را حاضر کرده ام ـ

(iv) مَا او را میوه های شیرین و تازه داده ایم ـ

(v) او قلمِ قشنگی آورده است ـ

13 PREPOSITION (حرفِ اضافی) حرف های جارّه

Preposition (حـرفِ اضافه) is a word placed before a noun or a pronoun to show the relation between it and some other word in the sentences.

The prepositions in Persian fall into two groups.

(1) Those used without ezafat (اضافت) zeer as :

با ، به ، در ، از ، جُز ، بَر ، تا ، بی .etc

(2) Those which require ezafat (اضافت) to join the noun as :

روی ، زیر ، بیرون ، برای ، درون ، توی ، نزدیك ، پیش .etc

۱– او درونِ اتاق رفت ـ

۲– من اِمروز از ناگپور آمدم ـ

Examples :

پـدرِ مـن دیـروز از دُکان برای من قلم خرید ، من نامهٔ شما زیرِ کتاب نهاده اَم ، ایشان توی اُتاق نشسته اند ، موهن با اتوبوس به ایست گاه رفته است ، کتابِ منیره روی میز است ، پرنده بَر درخت است، خانهٔ اش نزدیك خانهٔ من است ـ

Exercise / پُرسش

(1) Fill in the blanks with appropriate Prepositions :

(i) ما ..... بازار ..... شماسیب ومیوه های تازه آوردیم ـ

(ii) بچّه ها ..... خانه ..... مدرسه رفتند ـ

(iii) دوستِ من ..... صبح ..... شام گردش کرد ـ

(iv) من کتابش ..... روی میز گذاشته اَم ـ

(v) ..... ممبئی ..... اورنگ آباد پانصد کیلومیتر فاصله است ـ

(2) Translate into 'Persian' :

(i) Rashid sat on a chair.

(ii) He put a pencil on a table.

(iii) Gopal went Delhi with his friends.

(iv) Ashher wrote me a letter from Malegaon.

14 INTERROGATIVE PARTICLES (حرف های استفهام)

The word which are used to ask a question or to frame a question are called حرف های استفهام Interrogative particles in 'Persian' are given below with their meanings.

که (کِی) = Who ; چه = What ; چرا = Why ; چطور = How ; چندتا = How many ;
کُجا = Where ; کَی (چه وقت) = When ; کدام = Which ; آیا = Whether ; چگونه = How

Examples :

(۱) کِی از دهلی آمد ؟	● محمود از دهلی آمد ـ
(۲) حامد به کُجا رفت ؟	● حامد به بازار رفت ـ
(۳) زبیر چطور به مدرسه رفت ؟	● زبیر با دو چرخه به مدرسه رفت ـ
(٤) تو چندتا خواهران داری ؟	● من سه خواهران دارم ـ
(٥) شما کَی (چه وقت) از امراوتی آمدید ؟	● مَن دیروز صبح از امراوتی آمدم ـ

Exercise / پُرسش

● **Fill in the blanks with appropriate** 'حَرف های استفهام' :

(۱) شما ..... این کار کردید ؟ (چه ، چِرا ، آیا)
(۲) ایشان ..... از دهلی آمدند ؟ (کَی ، چِه ، کُجا)
(۳) تو برادرِ شکیل را ..... جواب دادی ؟ (کِی ، چندتا ، چه)
(٤) او این کتاب را از ..... خرید ؟ (چه ، کِی ، کدام)
(٥) اسمِ مادرش ..... است ؟ (کُجا ، چه ، چطور)

15 PAST PERFECT TENSE (ماضیٔ بعید)

The Past Perfect Tense (ماضی بعید) represents an action that has been completed before a certain moment in the past. This tense is regulary formed by suffixing the past stem (or past indefinite) of the verb with appropriate personal endings as shown in the table below :

I Person		II Person		III Person	
Plural	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular
ه بودیم	ه بُودم	ه بُودید	ه بُودی	ه بُودند	ه بُود
مادیده بُودیم	من دیده بُودم	شمادیده بُودید	تو دیده بُودی	ایشان دیده بُودند	اودیده بُود
We had seen	I had seen	You had seen	You had seen	They had seen	He / She had seen

Examples :

او انعام یافته بُود ، تو قلمش بُرده بُودی ، من از باغ سیب رسیده آورده بُودم ، شما شیرِ گرم نوشیده بُودید ، ما در جنگل پَلنگ دیده بُودیم ، ایشان دیروز به کُجا رفته بُودند۔

Exercise / پُرسش

(1) Conjugate 'خوردن و نشستن' in Past Perfect Tense (ماضیٔ بعید) with translation.

(2) Fill in the blanks by using appropriate verb 'Past Perfect Tense :

(i) من از پرویز ..... (پُرسیدن)

(ii) ایشان کار نیك ..... (کردن)

(iii) او "گلستانِ سعدی" ..... (خواندن)

(iv) شما در اُتاق روی نیمکت ..... (نشستن)

(3) Translate into 'Persian' :

(1) You had seen the cat.

(2) Why had he come here ?

(3) Akber and Jameel had given examination.

(4) We had gone to the school.

(5) Why had you laughed ?

16 AORIST (مضارع)

'Aorist' indicates an indefinite clause, thus indicating both present as well as future tense.

'Aorist' form is formed by adding 'د' to the present stem 'مـــادّهٔ مـــضـــارع' of the verb. A short vowel zabar (ـَـ) is also placed on the letter preceeding 'د' as from the verb 'رفتـــــــن' present stem رَو and رَوَد meaning he goes or he will go is formed.

Few more examples :

فعلِ مضارع	مادّهٔ مضارع	مصدر
Aorist	Present Stem	Infinitive
آورَد	آور	آوردن
کُنَد	کُن	کردن

During conjugation 'د' is replaced by personal endings to person and the number as given in the table below :

I Person		II Person		III Person	
Plural	**Singular**	**Plural**	**Singular**	**Plural**	**Singular**
ام	م	ید	ی	ند	No Ending
ما یا بیم	من یا بم	شما یا بید	تویابی	ایشان یا بند	او یا بد
We we get	I I get	You you all get	You you get	They these people get	He / She He gets

Exercise / پُرسش

- **Translate into 'English' :**

۱– حالا چه کُنیم و کُجا برویم ؟

۲– در نامه چه بنویسند ؟

۳– اگر تو دوا بخوری خوب بشوی ـ

٤– بچّه ها مار را نَزَنند مبادا بگزَد ـ

٥– اگر با ما دیگر کاری ندارید مُرّخص شویم ـ

17 PRESENT TENSE (زمانۀ حال)

The Present Tense (زمانۀ حال) shows an action being done. For example :

می آید He comes or comning, می رَوَد He goes or going.

It is formed by prefixing the particle 'می' to the 'Aorist' forms as given below in the table :

I Person		II Person		III Person	
Plural	**Singular**	**Plural**	**Singular**	**Plural**	**Singular**
می نویسیم	می نویسم	می نویسید	می نویسی	می نویسند	می نویسد
We write	I write	You write	You write	They write	He / She writes
We are writing	I am writing	You are writing	You are writing	They are writing	He / She is writing

Examples :

(i) ما از دبستان می آییم ۔

(ii) ایشان کارِ خود را انجام می دهند ۔

(iii) مانامۀ احمد می خوانیم ۔

(iv) من اِمروز به ممبئی می روَم ۔

(v) در تابستان هوا گرم می شود ۔

(vi) تو به کُجا می روی ؟

(vii) اِمروز مادرِ من از ممبئی می آید ۔

Exercise / پُرسش

(1) Conjugate 'آمدن و رفتن' in Present Tense (زمانۀ حال) :

(2) Translate into 'English' :

(i) او کار می کُند ۔

(ii) ما برای گردش می رویم ۔

(iii) در فصلِ بهار میوه ها می رسند ۔

(iv) موهن چه می خورد ؟

(v) برادرِ شما در حیاطِ مدرسه بازی می کُند ۔

(3) Translate into 'Persian' :

(i) He is writing a letter.

(ii) Seema is going from school to the house.

(iii) Why are you hurting the cat.

18 FUTURE TENSE (زمانۂ مستقبل)

The Future Tense denotes an act that shall take place some time in future for example خواهد آمد He will come. To form 'Future Tense' add خواهد as a prefix to past stem of the verbs as خواهد آمد He will come. It is third person singular of مستقبل.

To form other persons replace 'د' with the appropriate personal endings as usual. Remember خواهد will be conjugated and the principal verb will remain unchanged as shown in the table below :

I Person		II Person		III Person	
Plural	**Singular**	**Plural**	**Singular**	**Plural**	**Singular**
خواهیم کرد	خواهم کرد	خواهید کرد	خواهی کرد	خواهند کرد	خواهد کرد
We shall do.	I shall do.	You will do.	You will do.	They will do.	He/She/Will do.
خواهیم رفت	خواهم رفت	خواهید رفت	خواهی رفت	خواهند رفت	خواهد رفت
We shall go.	I shall go.	You will go.	You will go.	They will go.	He/She/Will go.
خواهیم خواند	خواهم خواند	خواهید خواند	خواهی خواند	خواهند خواند	خواهد خواند
We shall read.	I shall read.	You will read.	You will read.	They will read.	He/She/Will read.

Examples :

من از بازار سیب خواهم آورد ، ما اِمسال بزیارتِ خانۂ کعبه خواهیم رفت ، ایشان برای پدر ومادر از ناگپور پُرتغال خواهند آورد ، شماچه خواهید کرد ؟ او از مدرسه کی خواهد آمد ؟

Exercise / پُرسش

(1) Translate into 'English'

(i) ما فردا به ممبئی خواهیم رفت ۔

(ii) من برای دوستم تحفه ای خواهم خرید ۔

(iii) ایشان لباسِ نوخواهند پوشید ۔

(iv) خُدا ما را خواهد آمر زید ۔

(v) او به ممبئی خواهد رفت ۔

(2) Conjugate 'مصدر، گفتن و نوشتن' **in Future Tense** (زمانۂ مستقبل) **with translation.**

---

19 (A) IMPERATIVE (فعلِ امر)

Imperative is a word of command and since the person commanded must be a person spoken to, it is always used in the second person singular and plural.

It is formed by prefixing ' ب ' to the present stem of the verb as given below :

فعلِ امر		مادّۂ مضارع	مصدر
III Person		**Present stem**	**Verb**
Plural	**Singular**	–	–
بدهید	بده	ده	دادن
you all give	you give	give	To give
بخورید	بخور	خور	خوردن
you all eat	you eat	eat	To eat

Examples :

جواب بده ، آبِ تازه بنو شید ، به مدرسه برو ، جواب بنویسید۔

(B) PROHIBITIVE/NEGATIVE IMPERATIVE (فعلِ نهی)

It is a word of negative command, which prohibits from doing some thing. It is also used in the second porson singular and plural only.

It is formed by prefixing 'م' or 'ن' to the present stem of the verb as given below :

Negative Imperative				Imperative	
Plural		Singular		Plural	Singular
[Don't go]	مروید / نروید	[Don't go]	مرو / نرو	بروید	برو
[Don't eat]	مخورید / نخورید	[Don't eat]	مخور / نخور	بخورید	بخور
[Don't come]	میایید / نیایید	[Don't come]	میا / نیا	بیایید	بیا
[Don't do]	مکنید / نکنید	[Don't do]	مکن / نکن	بکنید	بکُن
[Don't hurt]	میآزارید / نیآزارید	[Don't hurt]	میآزار / نیآزار	بیآزارید	بیآزار
[Don't say]	مگویید / نگویید	[Don't say]	مگو / نگو	بگویید	بگو
[Don't write]	منویسید / ننویسید	[Don't write]	منویس / ننویس	بنویسید	بنویس

Examples :

ازخانه بیرون مرو ، کسی را دشنام مده ، کارِامروز بفرد امگذار ، به آوازِ بلند نخوانید ، اِمشب به خانهٔ من میا ، خاموش منشین ، سروصدا مکن ، آنچه ندانی مگو ، روی کتاب ننویس ، حسرت نخوریدخدا بزرگ است۔

Exercise / پُرسش

- **Translate the above sentences into 'English' :**

20 CONJUCTION (حرفِ ربط)

'حرف ربط' (The conjunction) is a word that joins two words, phrases or sentences.

قلم و کتاب the pen and the book ; آمدنِ ما و رفتن او our coming and his going

این خوب است امّا آن خوب تر است this is good but that is better.

The following are the more common conjuntions used in 'Persian' :

که (that), یا (or), نه (not), تا (till), اگر (if), چون (as), شاید (perhaps), پس (then), چندان که (however much), همانکه (as soon as), هرچند (however), هرگاه (when ever), تااینکه (until), و (and), ولی ، امّا (but) etc.

---

21 THE GENDER (جنس)

Gender (جنس) denotes maleness or femaleness or absence of sex of the person or thing named. A noun that names a male animal is said to be of جنس مذّکر or Masculine Gender, such as اسپِ نر ، خروس ، پدر ، برادر . A noun that names a female animal is said to be of جنس مؤنث or Feminine Gender, such as خواهر ، مادر ، ماکیان ، اسپِ ماده . A noun that names an inanimate object is of جنسِ معّرا or لا جنس or Neuter Gender, such as سنگ ، باد ، کتاب ; while a noun that names both the male and the female is of جنسِ مشترك or common Gender, such as دوست ، پرنده etc.

When we want to express the sex definitely we add نر for maleness and ماده for femaleness to the noun, e.g. :

شیرِ نر = lion ; شیرِ ماده = lioness

سگِ نر = dog ; سگِ ماده = bitch

فیلِ نر = bull – elephant ; فیلِ ماده = cow – elephant

sometimes مرد or زن is also used to express sex in human beings :

مرد گدا = beggar (male) ; زن گدا = female beggar

پیر مرد = old man ; پیر زن = old woman

شیر مرد = hero ; شیر زن = heroin

There will be no change in verb according to the gender in Persian, as it is formed in English Language.

Examples :

(1) He went او رفت

She went او رفت

(2) Sadan went سعدان رفت

Nazeeha went نزیهه رفت

Exercise / پُرسش

(1) Give the 'جنس مذکّر' of the following nouns :

مادر، خواهر، عروس، ماکیان ، شتر ماده ، اسب ماده ، پیرزن ، خانم ، بانو ، بیگم ، بُزماده ، زنِ رخت شو ، خاتون ، شهر بانو ، دُختر ، آهوی ماده ، زن ـ

(2) Give the 'جنس مونّث' of the following nouns :

مرد خیاط ، داماد ، بُزنر ، خان ، خروس ، آقا ، بیگ ، پدر ، برادر ، خواجه ، پسر ، شهریار ، آهوی نر ، شتر نر ، شیر مرد ، مرد درویش ، شوهر ، مرد ـ

(3) Point out the words used as جنس مشترك :

آدم ، درخت ، سنگ ، مرد ، خواهر ، چشم ، سبزی ، آتش ، داماد ، دوست ، شریك ، همدم ، مشتری ـ

مہاراشٹر اسٹیٹ بورڈ آف سیکنڈری اینڈ ہائر سیکنڈری ایجوکیشن پونہ.

बरगा-ई-फारसी (पर्शियन) इ. ९ वी

₹ 67:00